

Szada

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Olvasó!

Szada nagyközség a Gödöllői-dombság kiemelkedően szép és kedvező fekvésű települése, közvetlenül a dombság legmagasabb pontja, a Margita csúcs mellett, valamint a község határában eredő Rákospatak mentén.

Településünk folyamatosan fejlődik, mely által a község folyamatosan újul és szépül. Emellett komoly hangsúlyt fektetünk a hagyományok megőrzésére, megismerésére és megismertetésére is.

Ehhez kívánunk segítséget adni a könyv kiadásával, hogy minden szadai lakos, vagy Szadán letelepedni szándékozó megismerhesse településünk természeti értékeit, és épített környezetünk szépségeit.

Oroszi Sándor

polgármester

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés
2. Szada bemutatása
3. Örökségünk
4. Táj karakterek
5. Táj örökségünk
4. Településképi szempontból meghatározó területek
5. Építészeti útmutató

BEVEZETÉS

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, de segítenek képet alkotni arról, hogy a hatályos rendeletek szerinti házak épülhessenek. A céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, tájidegen tömegépületek helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.

Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatoktól a zenén át egészen épített környezetünkig.

4 | Szada

SZADA BEMUTATÁSA

Szada Pest megyében, a Gödöllői domb-ságban, fekvő nagyközség. A község nem nevezhető kifejezetten hegyi falunak, ugyanakkor domboldalak és síkságok ölelésében helyezkedik el, így adva gyönyörű és izgalmas dinamikát mind településképi-leg mind pedig tájképileg is.

A környék természeti szépségét, magával ragadó élővilágát tájvédelmi körzetek megléte támasztja alá. A környező területen megtalálható a Szent Jakab 100 hektáros természetvédelmi terület vagy gyönyörködhetünk a Natura 2000 természetvédelmi területté nyilvánított Margitán található tölgy- és akácerdő. Védett területeken kívül találhatunk még sok öreg fasort, eperfást, mocsárrétté alakult kiszáradó láprétet is. Említésre méltó még a mélyút, Szód-Rákos forrásvidéke vagy a homoki legelő.

A természet adta szépségek mellett a község a gyönyörű gyümölcsös és szőlőkertjeivel is vonzott az idelátogatókat. Nem kis érdem fűződik ezen rendezett és esztétikailag elbűvölő kertekhez abban a tekintetben, hogy a XX. századtól mind több kúria és villa, nyaraló épült Szadán.

A falu címerében is megnyilvánul ez, hisz a hatalmas, terebélyes idős fa jelképezi a környéken lévő egykoron és ma is termő gyümölcsfákat, a mélyre hatoló gyökerei pedig összekapcsolják a jelent a múlttal.

A XX. század végén a főváros közelsége miatt is vonzó lakhellyé vált, így egyre fontosabbá vált, hogy az új és régi lakosok is jól érezzék magukat. Ennek elősegítésében fontos szerepet játszott az épített és természetes környezet tudatos megővése, szépítése.

A falu néprajzi szempontból Palóc vidék és az Alföld határán fekszik. Hagyományai többségét a Galga mentéről őrzi. Eddigi ismeretek alapján az újkorból itt, Szadán találták a legrégebbi vonaldíszes kerámiát.

Község a nevét egy régi szótöből eredeztethetően kapta, mely nem egyedüli a magyar település névadásoknál. A szád, száda szó azonos a száj szavunkkal, vagyis valaminek a bejáratát jelenti. Legkézenfekvőbb magyarázat, hogy egy természeti képződménynek a bejáratát jelöli, a Sződ-Rákos patak völgye. Az egyik nagy jelentőségű Vereckei-szoroson keresztül vezető országos út Gödöllőnél ágazik el Szada felé. Vagyis már régen is jelentős út vezetett Szadára. Érdemes most is betérni erre a bájos településre.

ÖRÖKSÉGÜNK

Ebben a fejezetben igyekeztünk egy csokorba gyűteni mind azokat a szadai értékeket, legyen az épített vagy táji örökség, mely a falu településképét különösképpen meghatározzák. Régi faluközpontunk kanyargó utcáira, templomainkra, a Margita lejtőin megbújó villáinkra és kúriáinkra gazdag örökségként tekintünk. Örökségünk kötelez is, hiszen azt a nívót, amit egykor Szadán elértek újra el kell érniünk és tartanunk kell. Nem könnyű elérni azt a rendezettséget, mely a viláégés előtt jellemezte községünket, így látható lesz hogy nem minden örökségünk őrzi eredeti fényét, mégis fontosnak tartjuk bemutatni azokat az értékeket is, amelyek még rossz állapotban vannak. Ki tudja, talán pont ezt a fejezetet olvasva születik meg a gondolat valakiben, hogy egyik pusztuló értékünket mentse meg és válassa otthonául.

KATOLIKUS TEMPLOM

Késő barokk stílusú, többször átalakított Keresztelő Szent János római katolikus templom. Főhomlokzatát négy, vaskos háromlépcsős támpillér erősíti, oldalhomlokzatán szintén támpillérek találhatók. Tornyát íves oromfalak támasztják. Egyediségét, esztétikai és kulturtörténeti értékét az évszázadok alatt történő átalakítások együttlélése adja.

REFORMÁTUS TEMPLOM

Schulek János által tervezett templom a két világháború között épült. Az egyszerű fehérre vakolt épület tömegalakítása neobarokk stílust tükröz emiatt mégis impozáns megjelenésűvé válik. Nagyvonalúsága a részletekben is megmutatkozik, mint az íves formájú tetőszerkezettel rendelkező harangtorony, az íves záródású nyílászárók vagy a bejárat kialakítása.

RÉGI KATOLIKUS TEMETŐ

Ma már használaton kívüli lezárt temető. A katolikus temetőben jelentős értéket a kő síremlékek jelentik, kiemelten a kripták közelében található kőfaragású sírok. A temető kertjében néhány hagyományos temetői idős növényzet is fellelhető, melyek szintén védendő értéket képeznek.

RÉGI REFORMÁTUS TEMETŐ

Szintén már használaton kívüli lezárt temető. A református temetőben kulturtörténetileg jelentős személyek nyugszanak. Az egykori baptista temető tipikus erdei temető képét mutatja régi síremlékekkel.

SÍREMLÉKEK

Székely Bertalan síremlékét egy kőből faragott fej jelképezi, mely a környező park kialakítással együtt képez egyedi tájértéket.

Rudnyánszky kripta.kápolna

A történeti értékekkel bíró Rudnyánszky kripta-kápolna burkolata klinkertéglából van. A téglalap alaprajzú kripta sarkai négyzetesen előreugranak, ezzel emelve ki jelentőségét, amit az íves záródású ablakok is fokoznak.

KERESZTEK

A fa faragású oszlop trianonra emlékezve lett fölavatva [bal felső kép].

Kultusztörténeti jelentőséggel bír az egyszerű kialakítású beton kereszt.

EMLÉKMŰVEK

Az egész alakos bronz szobor a második világháború áldozatainak állít emléket [jobb felső kép]. Történelmi, valamint kegyeleti értéke van.

Az íves lezárású kapuzat alatt Damjanich Jánosnak tábornoknak állít emléket, aki csapatával Szadán állomásozott 1849 áprilisában.

VOLT EGYHÁZI ISKOLÁK

Mindkét épület a XIX. század második felében épült.

Az egykor református iskolaként működő épületben jelenleg Polgármesteri Hivatal kap helyet [jobb alsó kép]. Jellegetességét az egyedi méretű és sorolású ablakok is adják.

A volt katolikus iskola [felső kép] történelmi és faluképi szempontból is jelentős. Udvari homlokzata átalakításra került az előző században.

RÓMAI KATOLIKUS PLÉBÁNIA HIVATAL

XIX. századi épület fő jellegzetessége, hogy tornácos kialakítása ellenére neobarokk stílusjegyeket visel magán. Településképi szempontból komoly jelentősége van, hiszen a fő utca meghatározó épülete, még úgy is hogy jelenleg nagy fenyők takarják homlokzatát.

VÁMHÁZ

XIX. századi épület, mely mostani állapotában igen lepusztult. Nyílászáróinak egy része már átalakított.

Megővése, felújítása településtörténeti és építészeti értékei miatt, főként tömegformálási módja miatt jelentős.

VOLT SZADAI HITELINTÉZET

XX. század eleji épület elhanyagolt állapotban is megőrizte eredeti formáját. Jelentősége, hogy a késő szecesszió mellett a magyar építészet népies stílusirányzata is felfedezhető benne. A téglány alaprajzú középizalitos házat jó arányú pala fedésű manzárdtető fedi, bejárati terasza fölött nagy méretű emeleti teraszt tartanak a szép arányos osztásban elrendezett oszlopok. Eredeti nyílászárói a műves osztások finomságával utal a kor kultúrájára, melyben a ház épült. Homlokzatát visszafogott vakolatból készült ablakkeretek és koronázó sáv ékesíti. Értékét tovább növeli, hogy elhanyagoltan bár, de még körülveszi impozáns méretű kertje. Az épület tehát, mind építészeti mind kultúrtörténetileg is értékes.

SZÉKELY BERTALAN MŰTERME

Székely Bertalan a hazai romantikus festészet fő képviselője, a magyar festészet kiemelkedő alakja. A festő az egykori ispánházat vette meg lakhelyéül és tágas kertjében építtetett műtermet. A Schulek Frigyes tervezte historizáló épület pártázata a Tudor kort idézi. Az utóbbi időkben felújított épület megővése kultúrtörténeti szempontok mellett azért is fontos, mert az egyik leghismertebb szadai személlyel kapcsolatos emlékhely is egyben.

BAPTISTA IMAHÁZ

Az elsőre szembetűnő dolog, hogy nem rendelkezik toronnyal, tömegét tekintve egyszerű kialakítású. Esztétikai nívóssága mellett kultusztörténeti értékkel is rendelkezik. Építészeti kialakítása a homlokzaton csak az utcai részen jelenik meg. A bejárata közép rizalitos, több díszítő elemet is magán hordoz mely esztétikus és arányos kialakítása miatt képez megővendő értéket.

DLAUCHY-VILLA

XIX. század végén épült villa eredeti kinézetét mára elveszítette, de néhány főfal fölhasználásával épült a mai is álló épület. Az egykori cselédházból lakóépületet alakítottak ki. Az egykori díszkert megmaradt, ma is gondozott és tovább ékesíti a település képet. Csodálatos, hangulatos gyalog ösvények és fasorok tartoznak a villa parkjához.

GÖTZ-VILLA

XX. század fordulójén épült villa a nagyobb átalakításokat elkerülte. Középpütt oromzatos előrésszel gazdagított nyaralók klasszikus példája mutatkozik meg benne, ez adja az építészeti értékének fő vonulatát. Bejárati része eredetileg portikusz (dór oszlopokkal gyámolított veranda) kialakítású volt, mely a tetőtér manzárdosítása-kor némiképp átalakult. Az előkertben kocsifelhajtós díszkert látható ma is.

GUARY-VILLA

XIX. század második felében épült villa népies stílusát a mai napig megőrizte a viszonylag jó állapotának köszönhetően. Történeti érdekessége, hogy mind a mai napig a Guary család tulajdonát képezi a villa. Történeti, illetve esztétikai értékei miatt is lényeges a megővése. Emellett számos olyan apró szépséget rejt az épület, mint a bejártnál látható fa elötető kialakítása, vagy a budapesti gyárban készült, névvel ellátott vas kertkapu.

HAJÓS-VILLA

A villákra jellemzően, ez az épület is szabadonálló, földszintes, magastetős kialakítású.

Több épület együttesből álló a villa.

Fő homlokzata előreugró, melyet palóckontyolás fed, elsősorban ezzel kölcsönöz neki népies megjelenést.

A villa részben átalakított, de teljes egészében felújított.

PEJÁCSEVICH-KÚRIA

Kúriáknál ritkán előforduló U alaprajzzal rendelkezik. A kialakítást a nagyobb mérete is indokolja, melyet hangsúlyoz a dór oszlopokon nyugvó timpanonos mely bejáratához díszlépcső vezet föl. Belsőudvari oldalán szerényebb portikusz fogadja a belépőket. A kúria már a XIX. század közepi katonai térképeken is megtalálható, az egyetlen szadai világi épület mely már a XX. század közepén is műemléki védelem alatt állt.

Világháborúk idején népiskola volt, jelenleg is a helyi kulturális és oktatási élet bázisát képezi.

RÓNAY-VILLA

A villa főhomlokzata előtt fedett, faszerkezetű folyosó fut végig, a tornácre pedig ívesen keskenyedő lépcsőn lehet feljutni. Egyediségét a főhomlokzaton található svájci jellegű faragások képezik [jobb alsó kép]. Érdekesség, hogy a Rónay család címerében oroszlán szerepel, míg a homlokzatra szárnyas ló került föl.

STETINA MÁRIA-VILLA

A folyamatos karbantartásunk köszönhetően a XIX. század végén épült ház ma is jó állapotban őrizte meg népies stílusát. Egyedi szépségét az oldalszárny teraszos kialakítás, a szimmetrikus tömegből kiugró tömeg adja, mely legjobban egy korabeli képen mutatja meg magát [jobb alsó kép]. A fák között megbúvó ház a felújított fa nyílászáróival, apró üveg osztásaival vonzza az ember tekintetét, további megővásra hívja föl a figyelmet.

VÉCSEY-VILLA (RUDNYÁNSZKY-KÚRIA)

A kúria park felőli, tornácos része a XX. század elején, míg a Kisfaludy utcai része tízévvvel később épült csak meg. Az utóbb készült rész a Kós Károly keze nyomán a magyar építészet népi stílusirányzatát képviselő tömeggel és homlokzattal rendelkezik, mely a mai napig megcsodálható. Kultúrtörténeti, illetve egyedi tájértéke miatt fontos a további megővése. Jelenleg időskorúak otthona működik benne.

SZÉKELY BERTALAN VOLT LAKÓHÁZA

A neves festőművész XIX. században épült egykori lakóháza egykori lakója miatt is képez történelmi értéket. Emellett érdekessége még, hogy tető gerince, nem szokványos módon az utcával párhuzamosan fut. Településképíleg a környezettel, a Székely-kerttel együtt képez tájértéket.

Jelenleg önkormányzati tulajdonú.

LAKÓHÁZAK

A lakóházak többsége az utcával párhuzamos gerincűek. Fő jellegzetességük és értékük a keretes rendszerű vakolatdíszítéses utcai nyílászárók, ez teszi őket építészeti és teleülésképileg is védendővé. A kontyolt nyeregtetős ház esztétikai és építészeti értékét a nyílászárók körüli vakolattagozatos díszítések is képezik [felső kép].

A klasszicista stílusú polgárház szépségét, építészeti jelentőségét a vakolattagozatos utcai homlokzata, káverkő kialakítású lábazata és fal vég kialakítása adja [jobb oldali kép].

TÉGLA HOMLOKZATÚ PARASZTHÁZAK

A településen több hasonló, szürke klinker téglá burkolatú parasztházat figyelhetünk meg, melyek látványa gyönyörködteti az arra járókat. Jellemző ezekre a házakra a terméskő lábazat, a tornácossal kialakítás, illetve az utcára merőleges gerinc is.

A tonácossal ház nem csak néprajzi, de esztétikai okokból is a védendő épületek közé tartozik [bal felső kép]. Egyedi bájához a félköríves záródású tornácajtó, valamint a fa nyílászárók is hozzájárulnak.

PARASZTHÁZAK

A parasztházak jellemzően deszkával borított oromzatúak vagy téglaborításúak, csak ritkán tisztán vakolt oromzatúak.

Egy másik gyöngyszem az oromfalán megjelenő fűzfónatos díszítésű fáléc borítású ház

Apróbb szépségeket is fölfedezhetünk a parasztházakon, mint mondjuk a díszes, fa keretezésű nyílászárókat [bal felső kép]. Az oldalhatáron álló ház [jobbról második kép jobbra] főbb értékét a homlokzata, valamint a tömegformálása jelenti. Megjelenését, szépségét emeli a félköríves záródású tornácajtó.

JOBBÁGY- ÉS ZSELLÉRHÁZAK

XIX. században épült zsellérházak [jobb felső és alsó kép] vertfalú építési módjuk mellett jellegzetes álló hézagos oromzat kialakításuk miatt tekintendők néprajzi és építészeti szempontból is értékesnek. Itt is előfordulhat szürke klinkertégla homlokzatburkolat, mely vég változatosabbá és egyedibbé teszi ezeket a házakat.

STRAND

Az egykori strand ma is gondozott. A területen található tavacska, illetve a jellegzetes, dús növény világ tájképi értékeket hordoz.

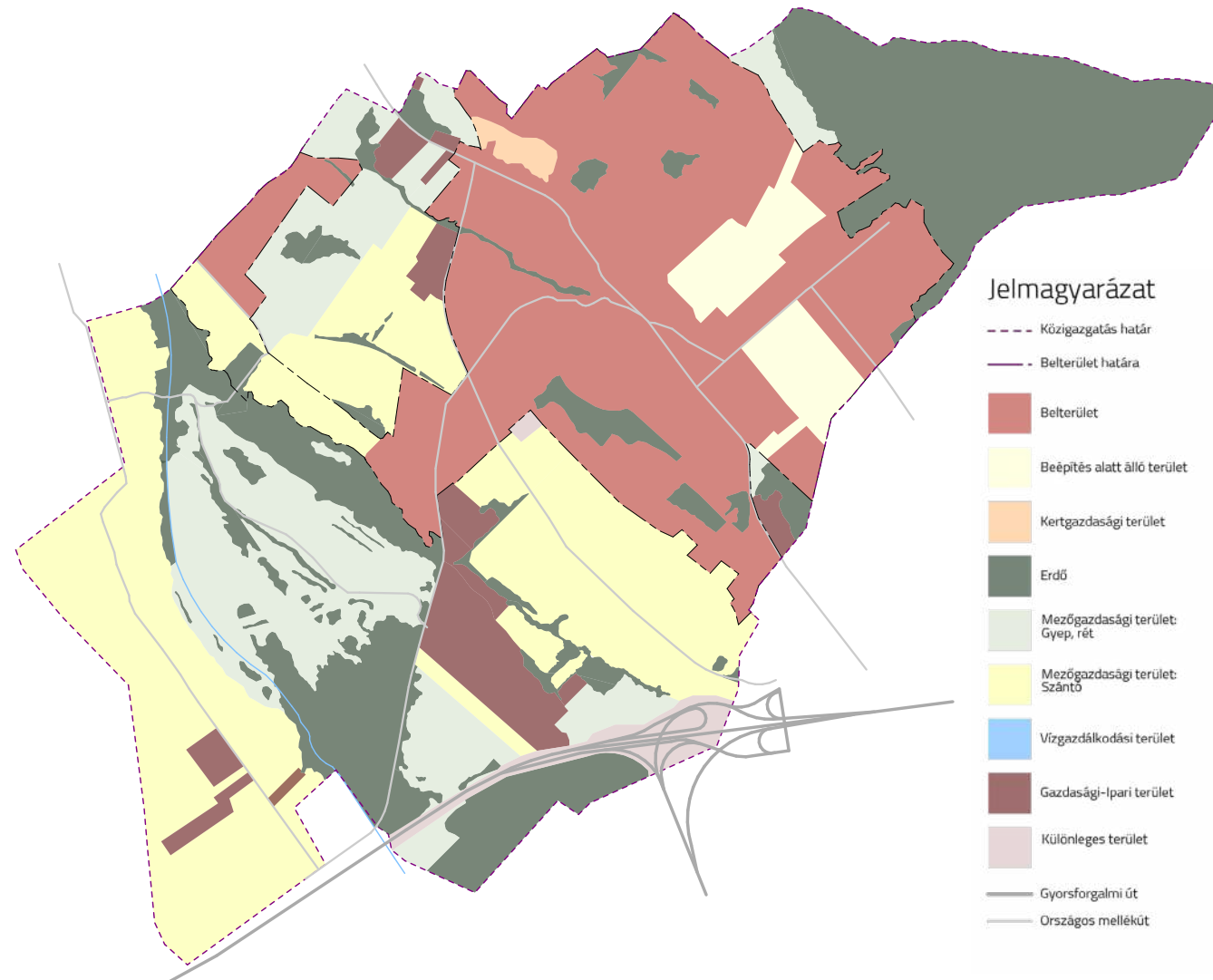

TÁJKARAKTEREK

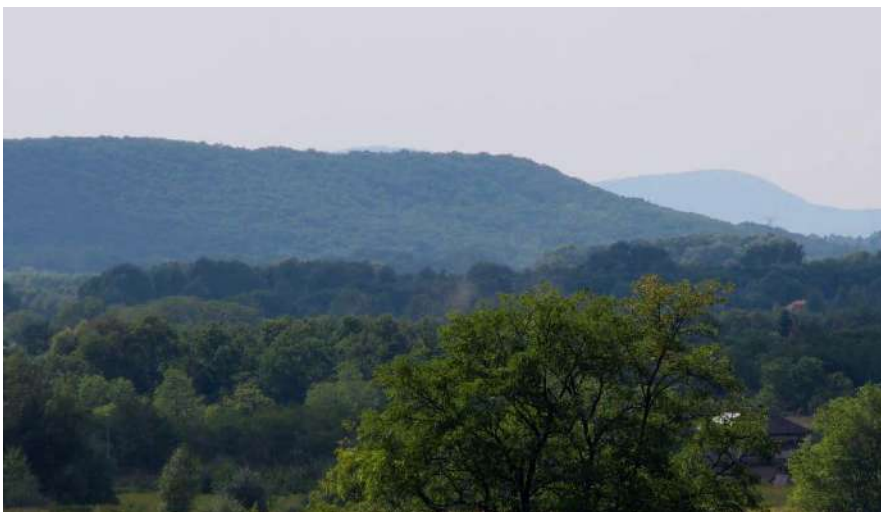
Szada a Gödöllői-dombság kistáj része kedvező fekvésével, dombjaival, egykori gyümölcsös és szőlőskertjeivel már a 19. századtól vonzotta a fővárosiakat. Földművelő lakossága mellett egyre nagyobb számban jelentek meg az impozáns virágos és gyümölcsös kertekkel körülvett kúriákat, villákat építő nyaralók is. A huszadik század végén vált vonzó lakóhellyé.

Ekkor kezdett rohamosan beépülni a település és alakult ki mai halmazos szerkezete. Mára beépített illetve beépítés alatt álló területeinek aránya hozzávetőlegesen 35%. Nagyobb összefüggő erdő területek Szada északi részén és délen a Rákos-Patak mentén maradtak fent. A tájszerkezetét délen a gyorsforgalmi autópályát bontja meg.

A településen számos természeti terület található. Megtalálhatunk itt ex lege védett lápot, patakot és az ezt körbe ölelő puhafa ligeterdőket. Ezek többnyire natura 2000-es védettség alatt állnak vagy az országos ökológia hálózathoz tartoznak.

ERDŐK

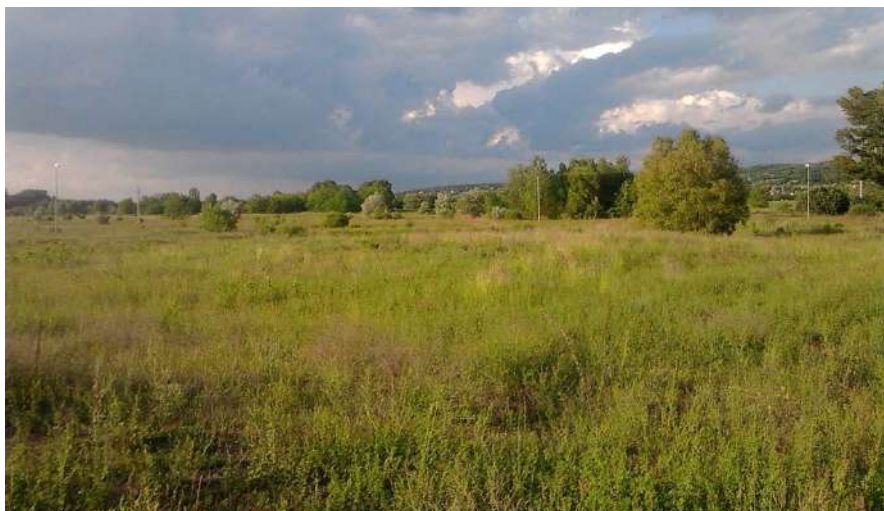
Szada közigazgatási határán belül összefüggő erdőket a belterülettől északra és délre a Rákos-patak, valamint az ex lege védett láprét körül találhatunk. Ezek felül folt szerűen a településen elszórva láthatunk még erdőterületeket. A láprét és környezete Natura 2000-es védelem alatt áll, míg az erdők túl nyomó többsége az országos ökológiai hálózat magterületeinek része. Ezek az erdők így jelentős szerepet játszanak az ökológiai hálózat folytonosságában. Ahol a talajtani adottságok engedik, ennek továbbfolytatására, kiegészítésére kellene törekedni. Az erdőterületeket Szadán három övezetbe lehet sorolni, ilyen a gazdasági erdőterület, a védelmi és véderdőterület, valamint a turisztikai erdőterület. Az erdők aránya hozzávetőlegesen 24%. A turisztikai rendeltetésű erdőkben a táji karakternek megfelelő anyaghasználattal, alacsony, maximum 3 %-os beépítés javasolt. A gazdasági és védelmi erdőben építési tevékenységet nem lehet folytatni. Az erdőterületek védelme és fejlesztése kiemelten fontos Szada számára.

SZÁNTÓ

Szántók túlnyomó többségben Szada déli részén figyelhetők meg, valamint a belterületen belül felhagyott beépítésre váró szántók találhatunk. A szántók aránya hozzávetőlegesen 25%. A település egész területén a szántóföldek egyre inkább visszaszorulnak a beéptett területek javára. Ennek oka, hogy a belterület bővítésre szerkezetileg és ökológiailag elsősorban a szántóterületek a legalkalmasabbak. Szadán elsősorban minidig is a szőlő és gyümölcsstermesztés volt a jellemző. A szőlőművelés egészen a középkorig nyúlik vissza. A XIX. század végéig elsősorban a Margita délnyugati lejtőin helyezkedtek el, míg a filoxéra járvány el nem pusztította ezeket. Gyümölcsösökben főleg a cserszenye, meggy, alma, körte, szilva, dió volt a jellemző. A cserszényes és meggyes a Vároldalakon, az Illés kertben és a Berkekben voltak, diófák a Diós dűlőben, a szilvafák legfőképpen a Boncsokban. A szőlő és gyümölcskultúra még a két világháború között is virágzott, majd a szocialista éra döntötte hanyatlásba és végül tette tönkre.

GYEP, RÉT

Szada településén a nagyobb összefüggő, megközelítően sík területek mezőgazdasági hasznosításúak, vagy bépített területek. Főleg szántók és legelők találhatóak. A láprét körül található nagyobb összefüggő gyepterületeket. A gyepek védelme és fejlesztése fontos lenne a nagyközség számára. A gyepek aránya hozzávetőlegesen mindössze 13%. Az erőforrások kiegyensúlyozott használata során fontos szem előtt tartani a gyepek fenntartását, legeltetését. Az erdőfoltok körül többnyire legelők találhatóak, ezért amennyiben művelési ág változtatására van szükség, úgy a gyepterületek, ahol lehetséges, elsősorban erdővé minősülhetnek.

GYÜMÖLCSÖSÖK, SZŐLŐK

A környéket gyümölcstető Szent Szadának is nevezték, hiszen hatalmas gyümölcsöseivel látta el az egyre inkább fejlődő, nagyvárossá váló Budapestet. Hasonlóan jelentős volt a szőlőtermesztés területei, főként a Margita lejtőin és az Aranyhegyen. A gyümölcstermesztés, nemesítés kultúrája virult régen a környéket, melynek mára csak emléke maradt, és a még itt előforduló gyümölcsösök kertek katonás sorban álló nemes fái.

VIZES ÉLŐHELYEK

A településen található láprét és patakok mentén húzódó puhafa ligeterdők környezete fontos vizes élőhelyek. Natura 2000-es besorolás alá esnek, valamint az országos ökológiai hálózat részei. Társulás alkotó fajai főleg nyár (*Populus sp.*) és fűz (*Salix sp.*) fajok, valamint található még sásos (*Carex sp.*) és nádaos (*Phragmites australis*) foltokat. Természetközeli állapotuk szerencsésen fenmaradhatott, ezért ezek természeti területként való megóvása, valamint a patakok menti nádas szűrő mezők megőrzése kiemelten fontos.

TÁJI ÖRÖKSÉGÜNK

MOCSÁRRÉTTÉ ALAKULT KISZÁRADÓ LÁPRÉT

Mélyárok mente Veresegyház felé eső szakaszán található mocsárrétté alakult kiszáradó láprét nádas foltokkal, fűz és nyár fajokkal. A patak meder természetközeli állapotának megőrzése kiemelten fontos. Illegális hulladéklerakás veszélyezteti.

PUHAFA LIGETERDŐ

Veresegyház és Szada határában, időszakos vízfolyás mellett kialakult puhafaligeterdő társulás. Kiemelten fontos a ligeterdő természet közeli állapotának megőrzése.

PATAKMENTI PUHAFA LIGETERDŐ

Természeti képződmény a Papgát-patak mentén. Természetközeli társulás, puhafa ligeterdő. Javasoljuk a patakmeder és környezetének természeti területként való megőrzését.

HOMOKI LEGELŐ, HOMOKPUSZTA RÉT FOLTOKKAL

Természeti képződmény. Javasoljuk a terület részletes botanikai felmérését, értékes fajok esetén természetvédelmi oltalom alá helyezését. Motorozás és egyéb sport tevékenységek veszélyeztethetik.

GYURGYALAG FÉSZKELŐHELY HOMOKFALBAN

Páskom északkeleti részén található homok kitermelés során kialakult homokfal, melyben a madarak fészkelőhelyet készítettek maguknak. Kiemelten fontos a fészkelőhelyek fenntartása, zavarás megakadályozása. Javasoljuk a Páskom értékesebb részeivel együtt védetté nyilvánítani.

LÖTÉR

Történelmi eseménnyel kapcsolatos egyedi tájérték, melynek keletkezése a XX. századra datálható. Páskom, Mogyoródi út felőli bejáratához közel található. Sík területből kiemelkedő töltések, egyik oldala fenyvessel, másik homoki legelővel érintkezik. A mesterséges felszínforma érdekes eleme a területnek, növény és állatvilága változatos. Megőrzését javasoljuk.

GESZTENYE FASOR

A Faluház és az általános iskola közötti útszakasz épületek felőli oldalán vezető egysorú gesztenye (*Aesculus hippocastanum*) fasor. Körülbelül 80-90 éves, jó állapotú egyedek. Településkép szempontból kiemelten fontos megóvása, javasoljuk helyi védelem alá helyezni.

100 ÉVES EPERFA-SZÉKELY BERTALAN EMLÉKKERT

SZÖD-RÁKOS-PATAK FORRÁSVIDÉKE

Természetközeli állapotú nádas, magaskórós társulás, fűz, kőris fajokkal. A forrásvidék, patakmeder és környezetének természeti területként való megőrzése kiemelten fontos.

MALOMÁROK

Termeléssel kapcsolatos egyedi természeti képződmény. A patak mentén széles árokszerű mélyedés, jelenleg szárazgyep. Keletkezése a XVIII. századra datálható. A malom egykori létezését az idősebbek emlékeiből és a térképek bizonyítják. Javasoljuk a területen található gyep botanikai felmérését, értékes fajok esetén természetvédelmi oltalom alá helyezését.

RÁKOS-PATAK FORRÁSVIDÉKE

Nádas terület, puhafaligeterdő fajokkal. Elhanyagolt állapotú, a forrás és patak nehezen megközelíthető. A forrás a közeli telkek miatt egyre lejjebb húzódik. A meder megőrzése kiemelten fontos, javasoljuk a beépítés korlátozását az út felőli telekrészekre. A meder természetes állapotának visszaállítása, a patak feltöltésének, elterelődésének megakadályozása.

MARGITA-CSÚCS

Az átlagosan 150–250 méter tengerszint feletti magasságú dombságot főleg lösz és homok borítja. Legmagasabb csúcsa 345 méter, ezzel egyben a tájegység legmagasabb pontja is.

VÉDERDŐ-ILLÉS TETŐ

Illés-tetőn található fiatal ostorménfás telepített erdő. Közlekedő utak számára nyiladékokat vágtak. Egy részén mesterséges tisztást alakítottak ki. Kora körülbelül 40-50 évre tehető. Véderdőként tartják nyilván. Ökológiai és településszerkezeti szerepe miatt megőrzése kiemelten fontos.

EPERFÁS

Páskom Mogyoród felé vezető út mentén található ültetvényszerűen telepített, idős faállományú eperfás. Telepítése a XIX. század végére, XX. század elejére datálható. Öregedő faállományú, gyümölcsösként ültetett állomány. A település hagyományaihoz kapcsolódik, ezért és esztétikai értéke miatt megőrzésre javasolt.

NÁDAS FŰZ, NYÁR FAJOKKAL

Szód-Rákos-patak egyik ágának medrét kísérő nádas-sásos társulás, puhafaliget-erdő fajokkal. Természetközeli állapotú, ennek megőrzése kiemelten fontos. Javasoljuk a terület természeti területként való megőrzését.

NADRÁGSZÍJ PARCELLÁK

Termeléssel kapcsolatos agrártörténeti egyedi tájérték. A falu beépített területéhez közel eső mezőgazdasági terület. A település hagyományos művelési módját őrizte meg. Megőrzése tájképi szempontból kiemelten fontos, a falu hagyományos értékekben gazdag településképét erősítené, javasoljuk beépítésre nem szánt területté minősíteni.

NÁDAS FÜZES FOLTOKKAL

Időszakos vízfolyás mentén a Páskom Veresegyház felé eső, északi részén található. Nádas, sásos puhafaliget-erdő foltokkal. Természetközeli állapotban őrződött meg. A füzes és nádas természet közeli állapotának megőrzése továbbra is kiemelten fontos.

5

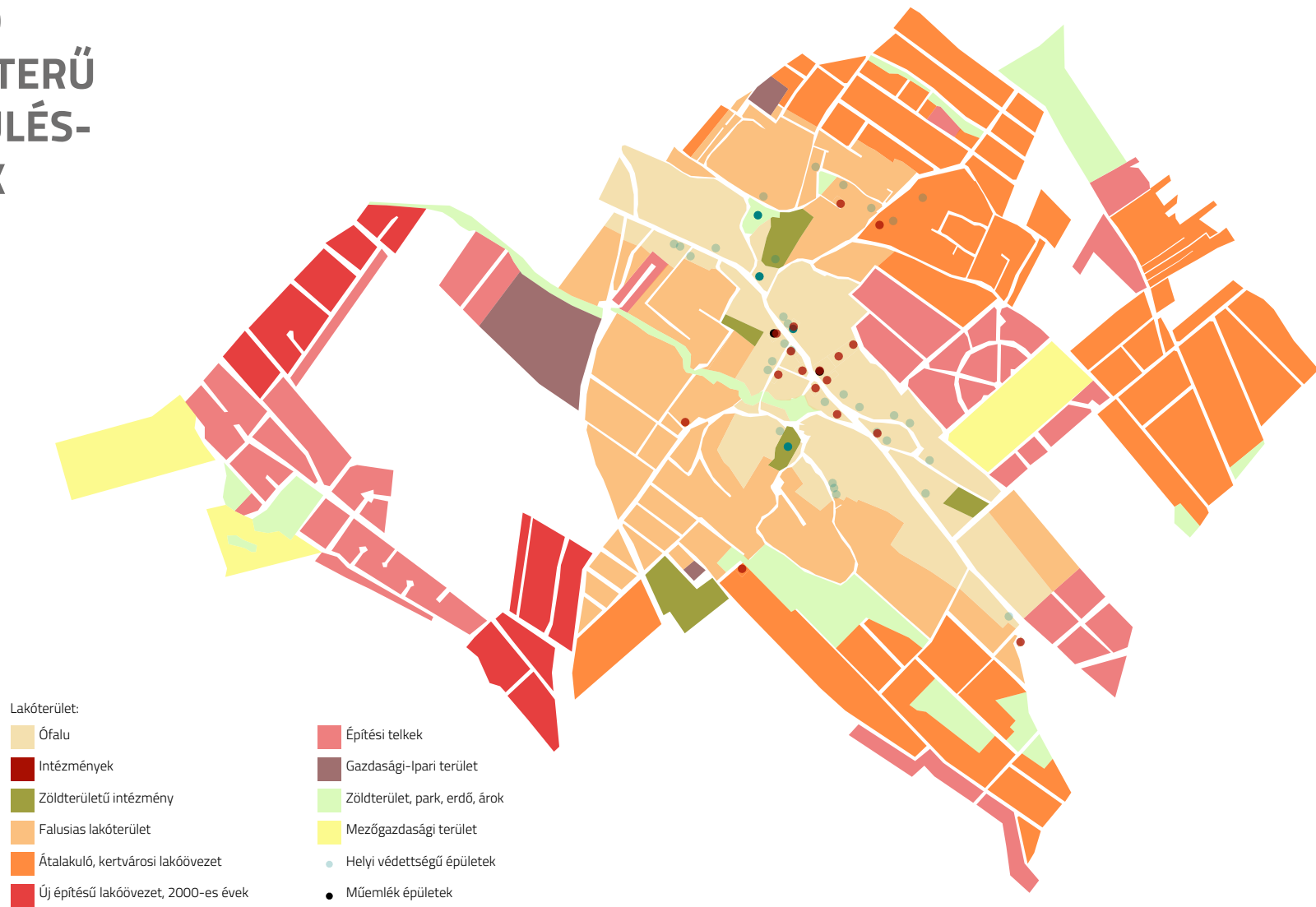
ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. A szépség sokféle lehet. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉS- RÉSZEK

OFALU

Szada legrégebbi lakóterületei, a településmag tartozik ebbe az övezetbe. Mai képe nem egységes, főként a telekstruktúrák, az utcák vonalvezetése és pár hagyományos falusi ház őrizte meg az eredeti állapotot. A lakóházak különböző időkben épültek, ebből adódóan sokfélék. A jól felújított hagyományos földszintes, magastetős, oromfalas házak még őrzik az akkori házakra jellemző építészeti értékeket, természetes anyaghasználatot és jó arányokat. Az újabb építésű házaknak településképi szempontból fontos igazodni minél jobban lehetőség szerint a régi hagyományos lakóházak összképehez anyaghasználattal, épülettömeeggel, homlokatkialakítással, tetőszerkezettel.

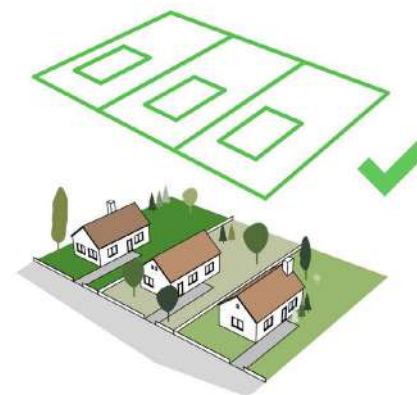
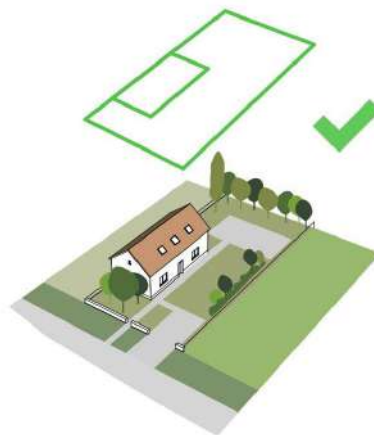
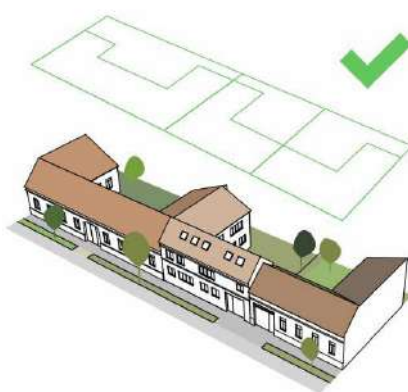
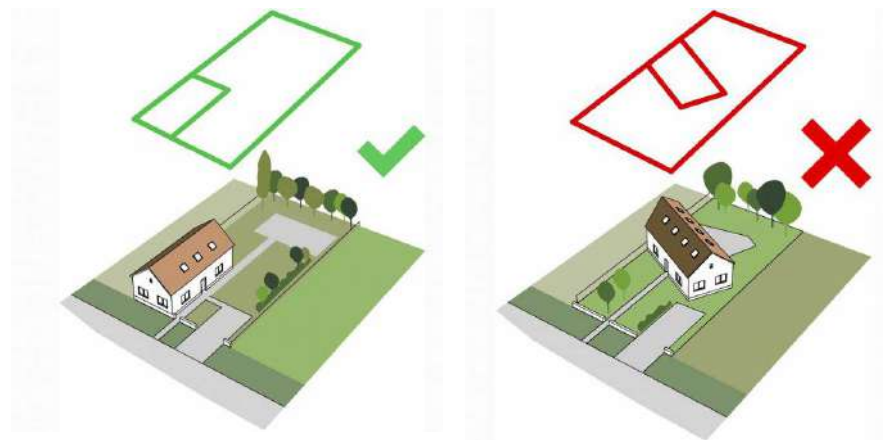

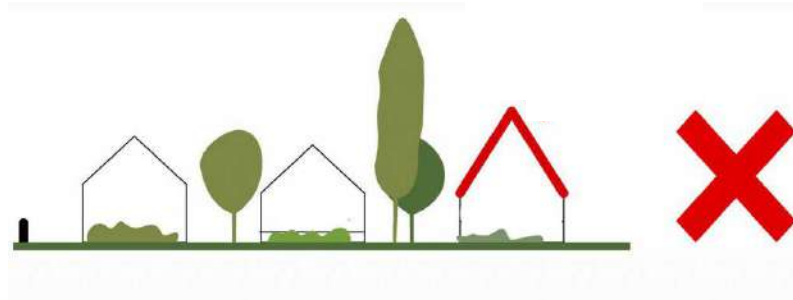

TELEPÍTÉS

Az övezetben oldalhatáron álló, szabadon álló illetve zárt sorú beépítésű épület építhető, előkerttel vagy anélkül a szabályozási tervnek megfelelően. Ügyeljünk arra, hogy házunk telepítése során a szomszédságban fellelhető arculatba illő épületek jó példáját kövessük. Kétségek, vagy bizonytalanság esetén forduljunk a főépítészhez tanácsért.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A településen lakóterületen magastetős épület építhető, a tető hajlásszöge 30-60fok között választható meg, a szomszédos beépítéshez igazodva. Az épület beépített területének 20%-ig építhető 30°-nál alacsonyabb hajlású tető (előtétek, tornácok stb.)

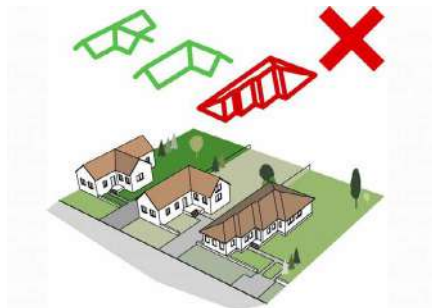

ÉPÍTMÉNYMAGASSÁG

Épületünk magasságát minimum 3,0 méter és maximum 5,0 méter között válasszuk meg, szintén illeszkedve a szomszédságban fellelhető arculatba illő épületekhez illeszkedve.

TETŐFORMA

Az épületek tetőformái egyszerű nyeregtetős kialakításúak legyenek, abból csak a kémény teste emelkedhet ki hangsúlyosan a település hagyományos építészeti megjelenéséhez igazodva. A tetőfedés színe jellemzően természetes égetett cserép színéhez hasonló színű kell legyen.

SZÍNEK

Az építés folyamán csak a környezetével összhangban álló, természetes építőanyagok, színek használhatók fel.

Utcai homlokzatok kialakítása a település jellegzetes karaktereit kell megjelenítsék. Nyílászárók formája, keretezése, kapuzatok kialakítása.

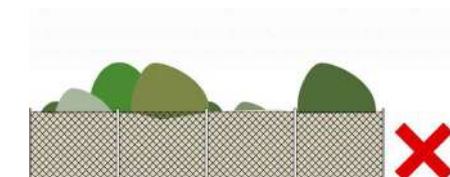
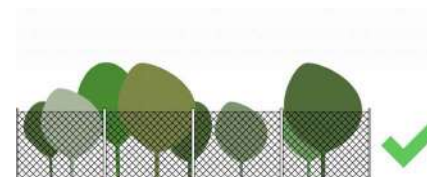

KERÍTÉS

Az épületek utcafronti kerítésének anyagban és formai kialakításban az épülettel összhangban kell megjelenniük, igazodva a település hagyományos építészeti megjelenéséhez.

Az utcafronti kerítés csak természetes anyagú (kő, fa, stb.) vagy élő sövény lehet. A területen az utcai kerítés tömör kivitelű is lehet.

Törekedjünk arra hogy biztosítsunk átlátszást a kerítésen, legalább az épület homlokzatát tegyük teljes méretében érzékelhetővé az utcáról és hogy az ne tömör falszerűen jelenjen meg az utcaképből.

KERÍTÉSEK

A kerítés anyaga, színe természetes legyen, javasolt építőanyagok: látszó terméskő, natúr vagy az épülethez illeszkedő természetes színűre festett vagy pácolt függőleges osztású hézagosan elhelyezett fa, kisméretű tömör téglá, élősvövény.

KAPUK

NYÍLÁSZÁRÓK

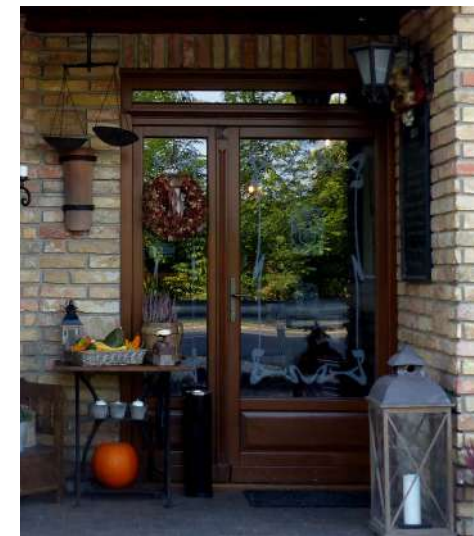
A településen a nyílászárók hagyományosan fa szerkezetűek, festettek vagy pácoltak, az épület színével harmonizálnak. Kétszárnyú, gerébtokos kialakításúak, osztott üvegezésűek. A nyílászáró kontúrját fa takaróléccel vagy homlokzatszdíszítéssel gyakran kiemelték. A hagyományos ajtók szintén fa anyagúak, vázta-blázatos ajtószárny kialakítással.

A hagyományos ablakokkal, ajtókkal, összhangba hozhatóak az új kialakítású nyílászárók is, szerkezeti kialakításukkal, anyagukkal, színükkel, arányaikkal.

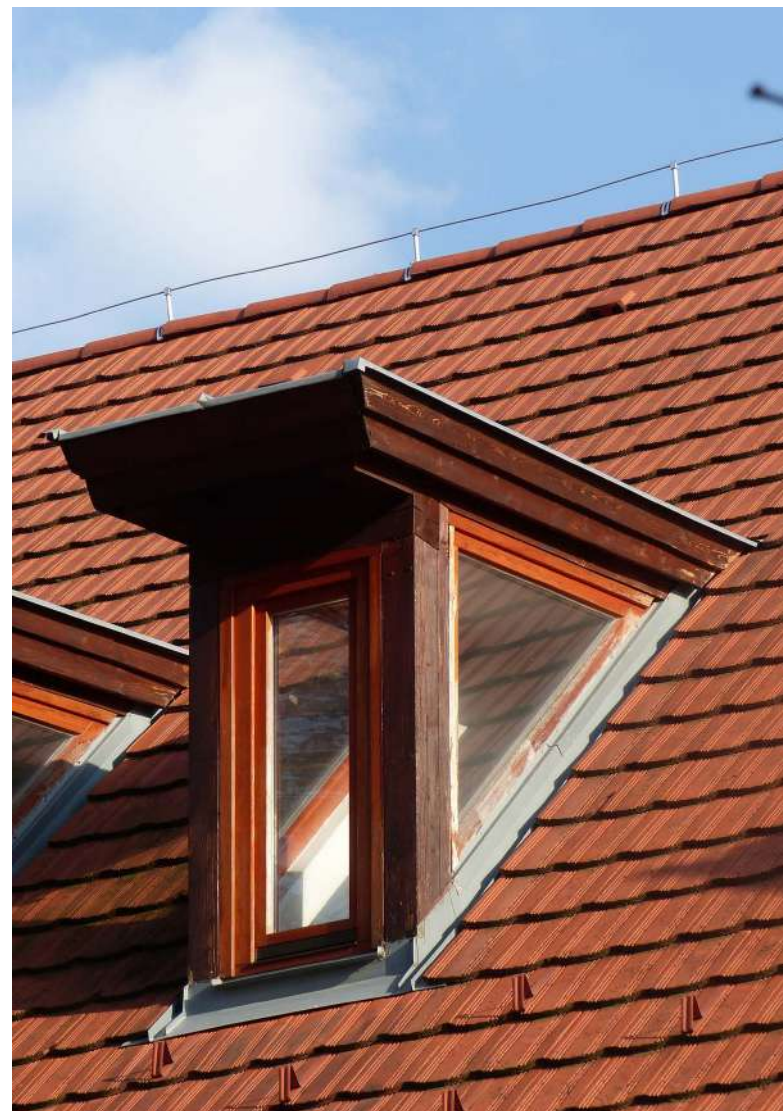

AJTÓK

TETŐTÉRI ABLAKOK

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A teraszok, tornácok kialakítása az épülettel összhangban legyen kialakítva, lehetőleg az épület legnapsütésebb déli vagy nyugati oldalán elhelyezve, természetes építőanyagokat, színeket használva, például terméskő, téglá, fa. A növényzetet érdemes természetes árnyékolónak is használni, aminek nagy előnye, hogy lombhullatás után, a téli időszakban nem akadályozza az épület benapozását.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az ófalura jellemző az oromfalas utcai homlokzatkialakítás. Javasolt az övezetben ennek a jellegnek a megőrzése.

A hőszigetelő kéregbe burkolt házak elveszíthetik a helyre utaló egyediségüket. A téglala- vagy kőlabazat, a homlokzatzsízek eltűnnek, a fa ablakot felváltja a műanyag, az arányok kárukra változnak.

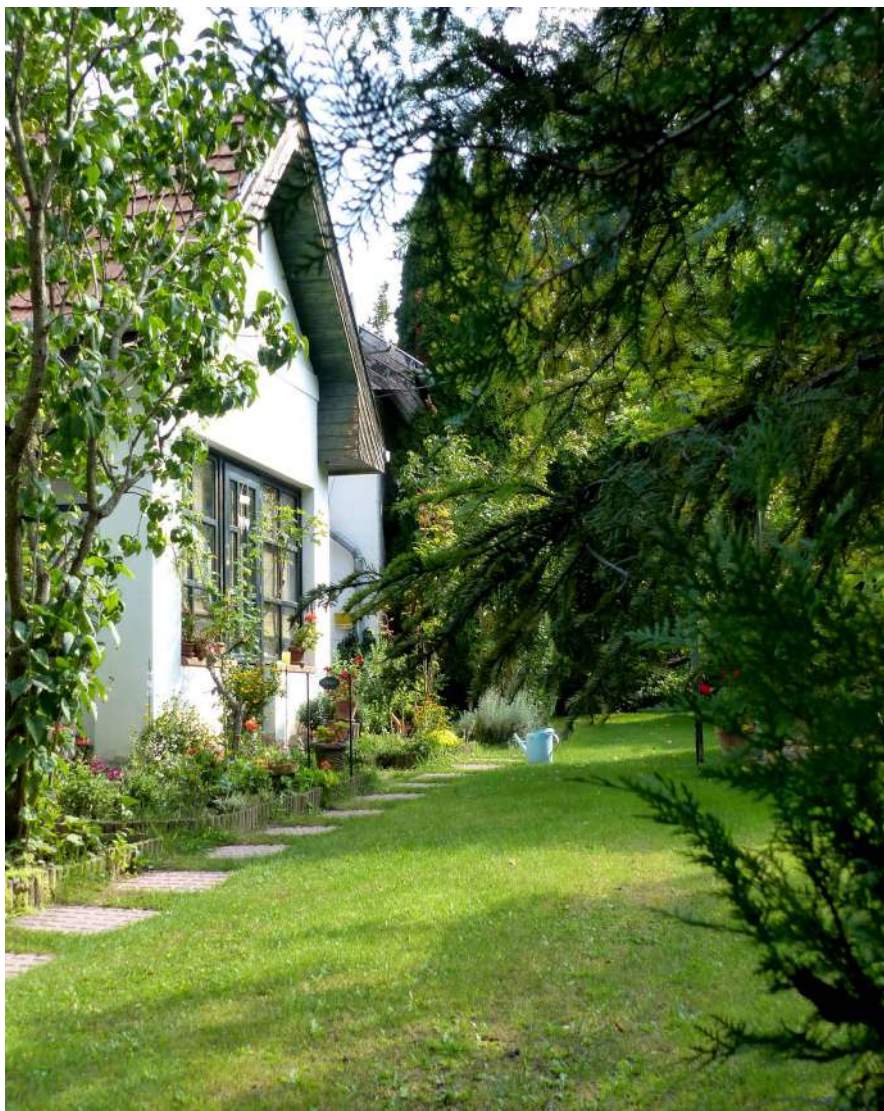

Védett homlokzat esetén javasolt a belső oldali hőszigetelés, melyhez kérjük szaktervező segítségét. Külső oldali szigetelés esetén építészeti tervek alapján gondoskodni kell az eredeti homlokzati díszek visszahelyezésére. Téglával, kőpárkánnyal díszített homlokzatok esetén jó megoldás lehet, ha olyan szigetelőanyagot választunk, melynek vastagsága megengedi, hogy az eredeti díszek a helyükön maradjanak, és a síkváltások megtartásával ne veszítsék el homlokzattagoló szerepüket. Védett homlokzatnál gondolkodjunk fa anyagú nyílászárókban, és őrizzük meg az eredeti ablakosztást.

Hőszigetelés során legyünk figyelemmel a lábazatkialakításra! A lábazati hőszigetelést követően helyezzük vissza a gondosan bontott, eredeti követ vagy téglát, vagy építsünk be az eredetivel azonos kialakítású új anyagot. Kerüljük a csempeszerűen ragasztott kőutáztatásokat. Ha az épület padlósíntjét figyelembe véve hőtechnikai akadálya nincs, jó megoldás lehet a lábazat eredeti állapotában való meghagyása. Ezzel ugyan a hagyományostól eltérően a lábazat síkja a külső fal síkja mögé kerül, mégsem okozunk akkora kárt a településkép és az épület karaktere szempontjából, mint teljes elbontásával.

FELÚJÍTOTT RÉGI ÉPÜLET, JÓ PÉLDA

Az épület jó példa arra, hogy egy régi épületet hogyan lehet felújítani és korszerűvé tenni harmonikusan a hagyományos szerkezetek megőrzése mellett.

Szadáról kitekintve is jó példákat találhatunk amely a helyi arculatba jól illeszkedne. Ilyen példa egy régi épület felújítása bővítése Dabason és egy új építésű lakóépület Aszódon. Figyeljük meg, hogy egy régi épület csak akkor újítható meg egészségesen, ha figyelünk arra, hogy mivesen alakítsuk ki épületünket, mind tömegében, mind részleteiben.

FALUSIAS LAKÓTERÜLET

Szada régebbi lakóterületei közé tartozik, első házai a két világháború között, környékén épülhettek. Mai képe nem egységes, főként a telekstruktúrák, az utcák vonalvezetése és pár falusi ház őrizte meg az eredeti állapotot. A lakóházak különböző időkben épültek, ebből adódóan sokfélék. Ezek a földszintes, magastetős, ormfalás házak még őrzik az akkori házakra jellemző építészeti értékeket, természetes anyaghasználatot és jó arányokat. Az újabb építésű házaknak településképi szempontból fontos igazodni minél jobban lehetőség szerint a régi hagyományos lakóházak összképéhez anyaghasználat, épülettömeggel, homlokzatkialakítással, tetőszerkezettel.

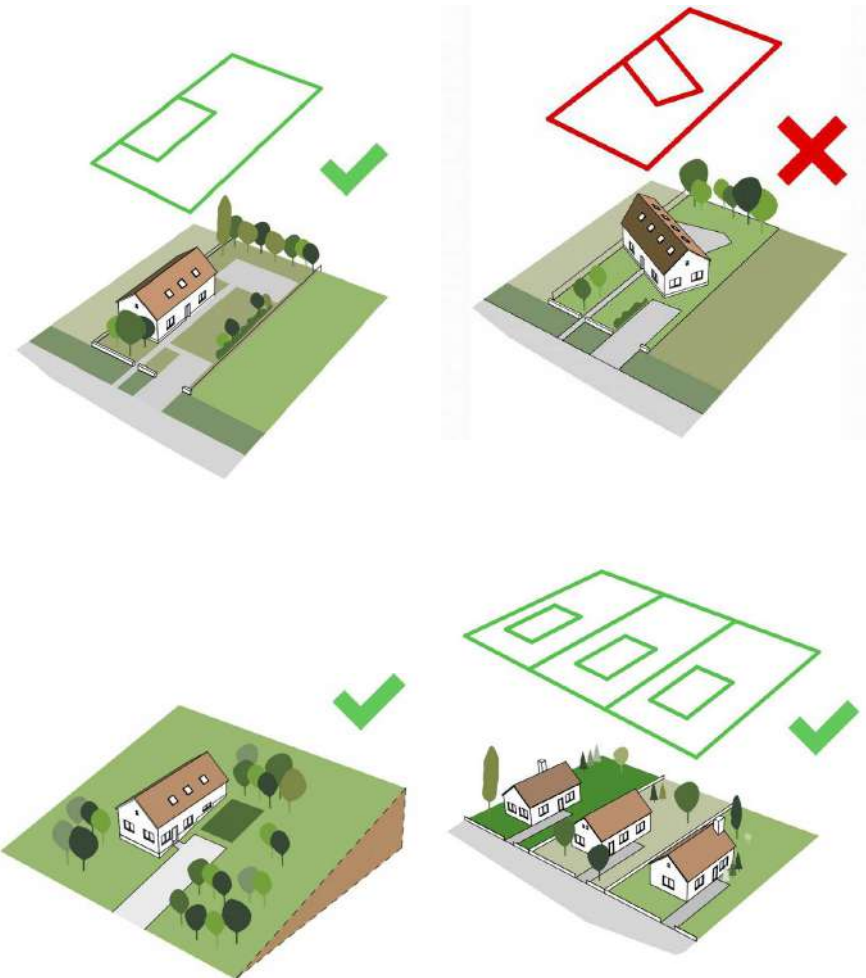

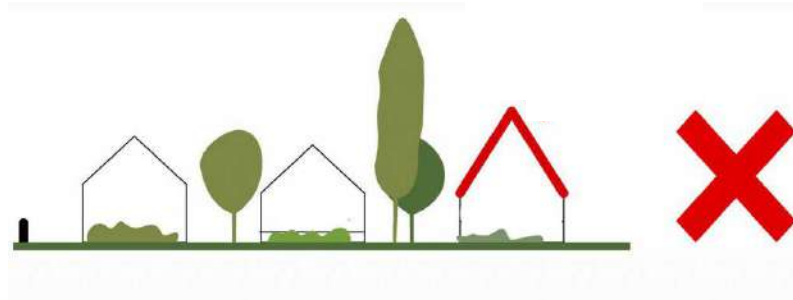

TELEPÍTÉS

Az övezetben oldalhatáron álló előkertés, illetve szabadonálló épület építhető a szabályozási tervnek megfelelően. Településképi szempontból fontos a domborzati viszonyokhoz való illeszkedés.

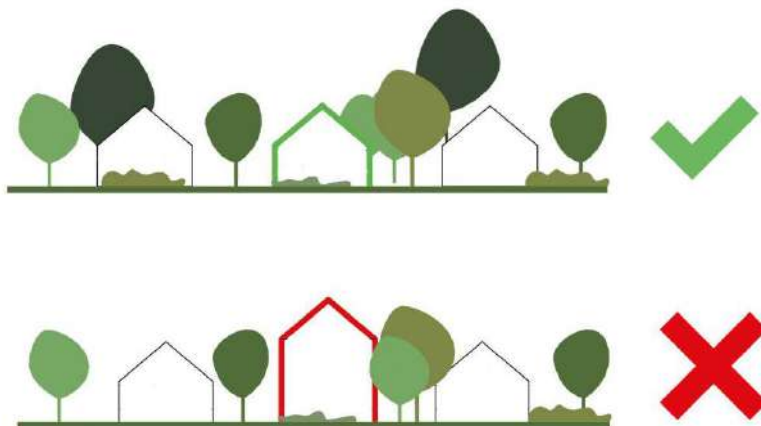

TETŐHAJLÁSSZÖG

A településen lakóterületen magastetős épület építhető, a tető hajlásszöge 30-60fok között választható meg, a szomszédos beépítéshez igazodva. Az épület beépített területének 20%-ig építhető 30°-nál alacsonyabb hajlású tető (előtétek, tornácok stb.)

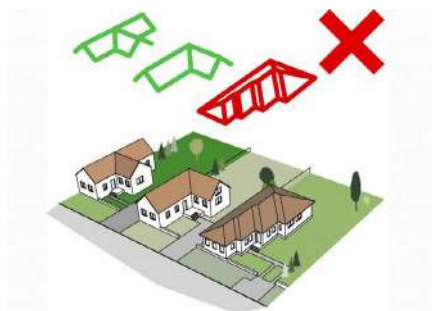

ÉPÍTMÉNYMAGASSÁG

Épületünk magasságát minimum 3,0 méter és maximum 5,0 méter között válasszuk meg, szintén illeszkedve a szomszédságban fellelhető arculatba illő épületekhez illeszkedve.

TETŐFORMA

Az épületek tetőformái egyszerű nyeregtetős kialakításúak legyenek, abból csak a kémény teste emelkedhet ki hangsúlyosan a település hagyományos építészeti megjelenéséhez igazodva. A tetőfedés színe jellemzően természetes égetett cserép színéhez hasonló színű kell legyen.

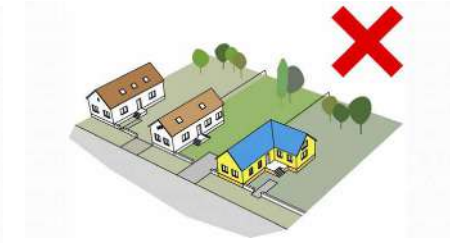

SZÍNEK

Az építés folyamán csak a környezetével összhangban álló, természetes építőanyagok, színek használhatók fel.

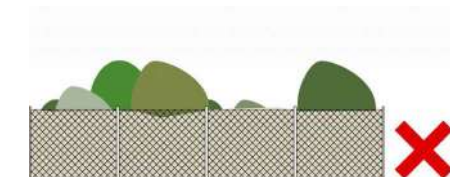
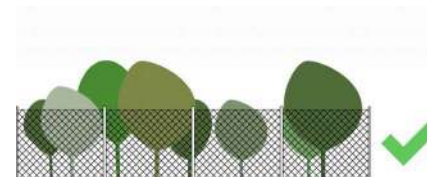
Utcai homlokzatok kialakítása a település jellegzetes karaktereit kell megjelenítsék. Nyílászárók formája, keretezése, kapuzatok kialakítása.

KERÍTÉS

Az épületek utcafronti kerítésének anyagban és formai kialakításban az épülettel összhangban kell megjelenniük, igazodva a település hagyományos építészeti megjelenéséhez.

Az utcafronti kerítés csak természetes anyagú (kő, fa, stb.) vagy élő sövény lehet. A területen az utcai kerítés tömör kivitelű is lehet. Törekedjünk arra hogy biztosítsunk átlátást a kerítésen, legalább az épület homlokzatát tegyük teljes méretében érzékelhetővé az utcáról és hogy az ne tömör falszerűen jelenjen meg az utcaképből.

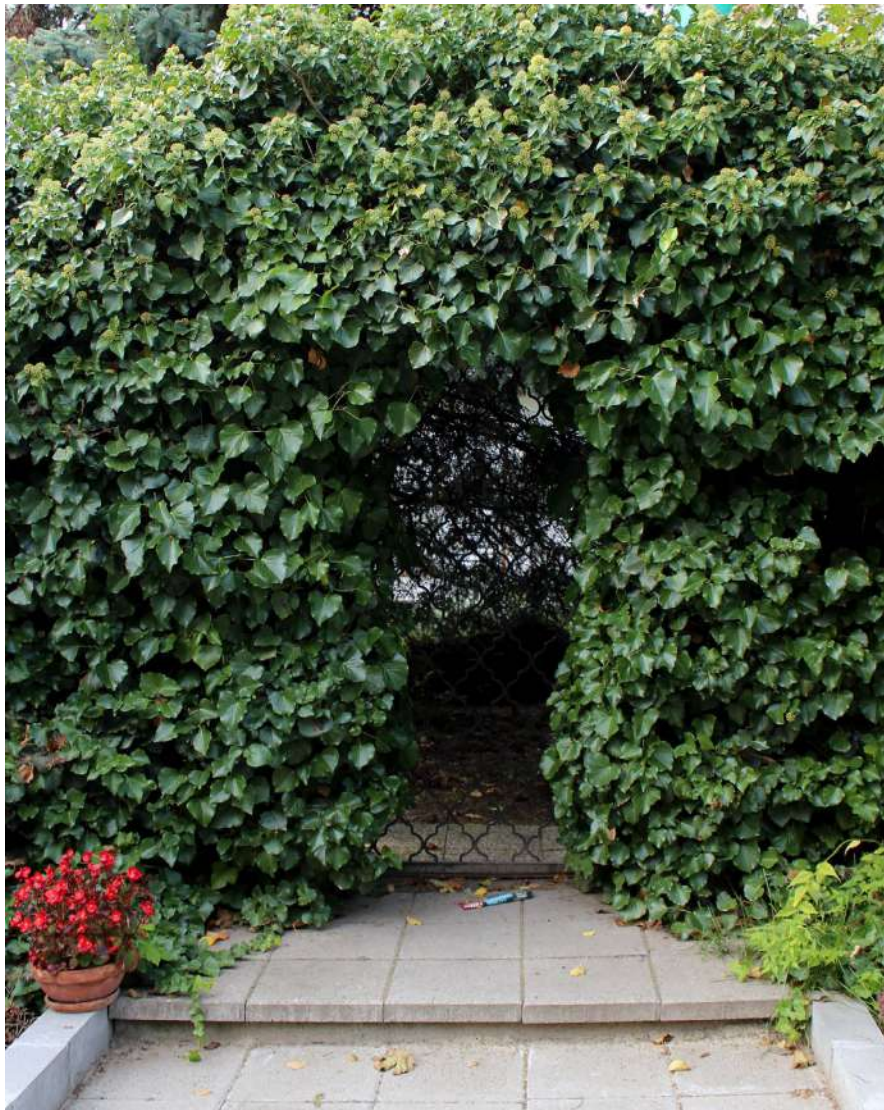

KERÍTÉSEK

A kerítés anyaga, színe természetes legyen, javasolt építőanyagok: látszó terméskő, natúr vagy az épülethez illeszkedő természetes színűre festett vagy pácolt függőleges osztású hézagosan elhelyezett fa, kisméretű tömör téglá, élősvévény.

KAPUK

NYÍLÁSZÁRÓK

A településen a nyílászárók hagyományosan fa szerkezetűek, festettek vagy pácolták, az épület színével harmonizálnak. Kétszárnyú, gerébtokos kialakításúak, osztott üvegezésűek. A nyílászáró kontúrját fa takaróléccel vagy homlokzatszdíszítéssel gyakran kiemelték. A hagyományos ajtók szintén fa anyagúak, vázta-blázatos ajtószárny kialakítással.

A hagyományos ablakokkal, ajtókkal, összhangba hozhatóak az új kialakítású nyílászárók is, szerkezeti kialakításukkal, anyagukkal, színükkel, arányaikkal.

HOMLOKZATKÉPZÉS

ÚJ ÉPÍTÉSŰ LAKÓÖVEZET, KERTVÁROSI RÉSZ

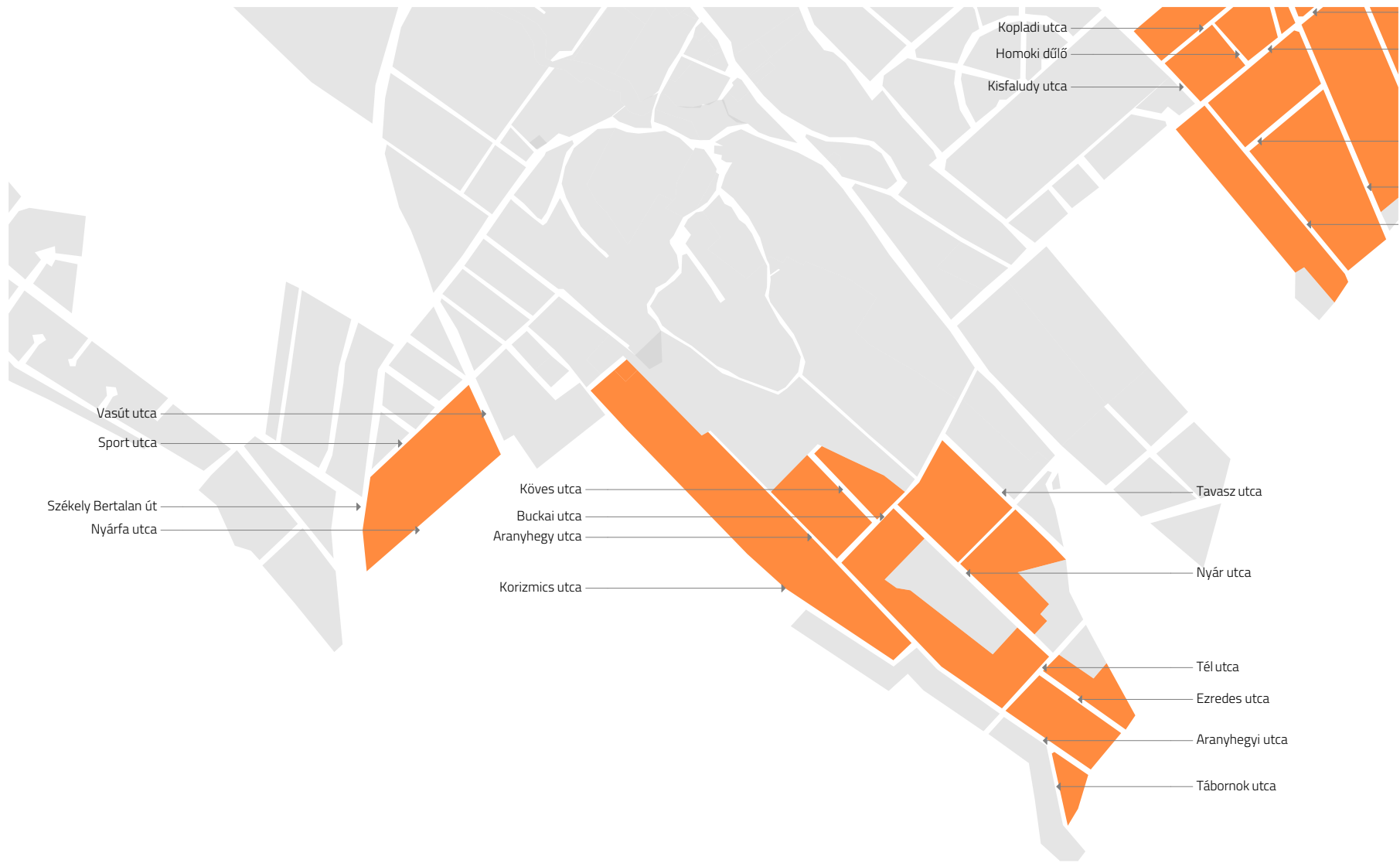
Ez a lakóövezet a régebben hétvégi házas övezet volt, ebből alakul át lakóövezetté. Nagyrészt már oldalhatáron álló előkertes, illetve szabadonálló emeletes magastetős családi házak alkotják az utcaképet, de még kis arányban még előfordul egy-egy kis nyaralóépület is.

Az előkertek miatt az utcaképbe előtérbe kerül a növényzet, az épületek homlokzatai sok esetben azok mögé bújnak.

Ebben az övezetben a domborzat is erősen alakítja az utcaképet. Településképi szempontból fontos az épülettömegek kialakításánál igazodni a domborzati viszonyokhoz.

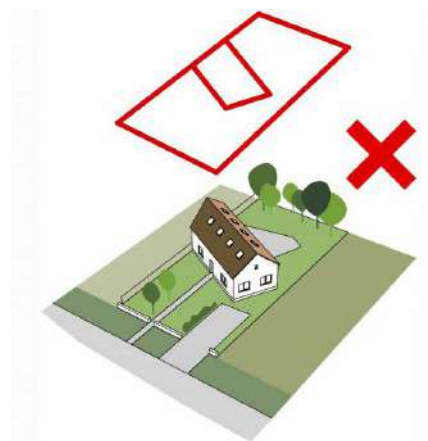
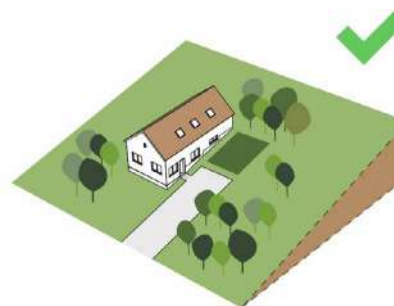
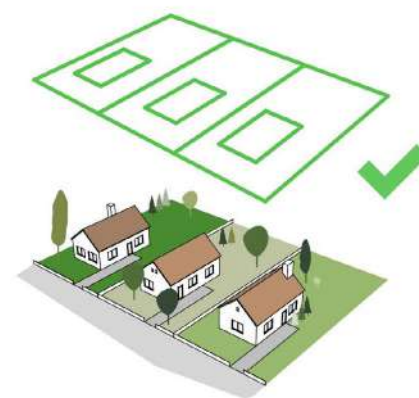
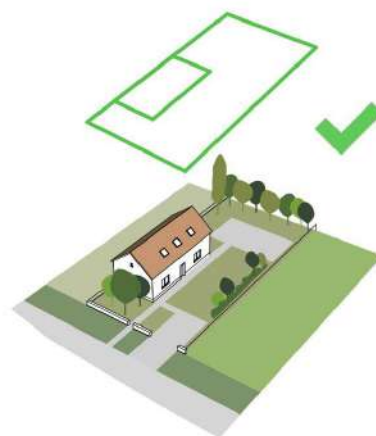

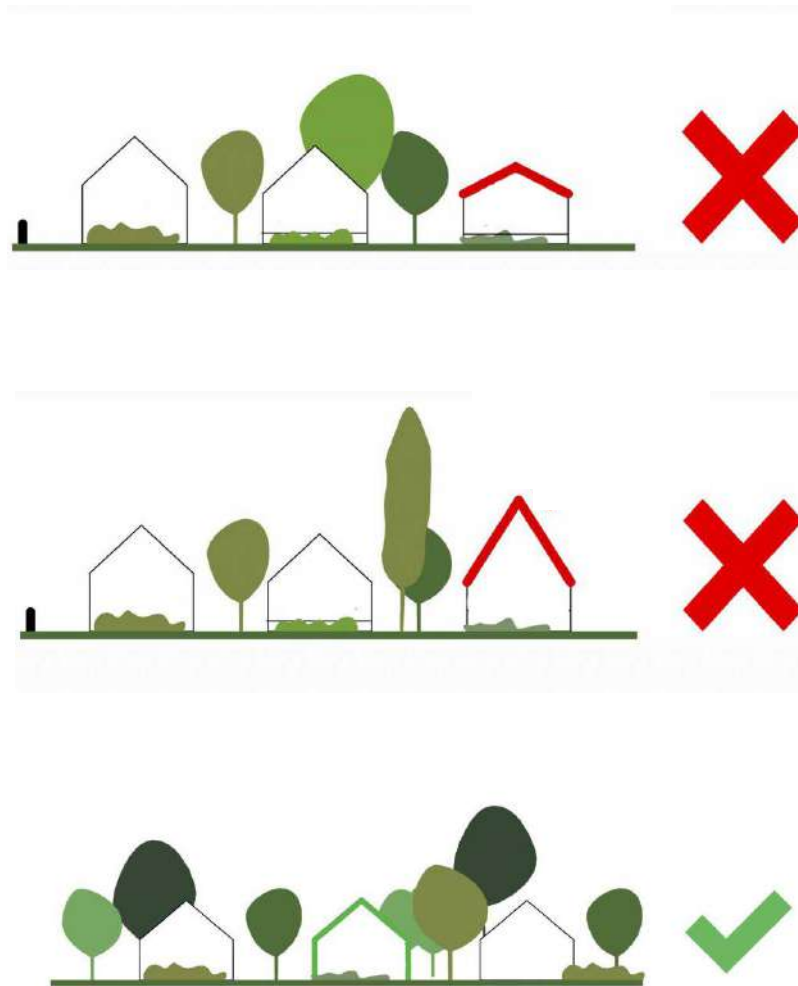
TELEPÍTÉS

Az övezetben oldalhatáron álló előker-tes illetve szabadon álló beépítésű épület építhető a szabályozási tervnek megfelelően.

A domborzathoz illeszkedik az épülettömeg.

TETŐHAJLÁSSZÖG

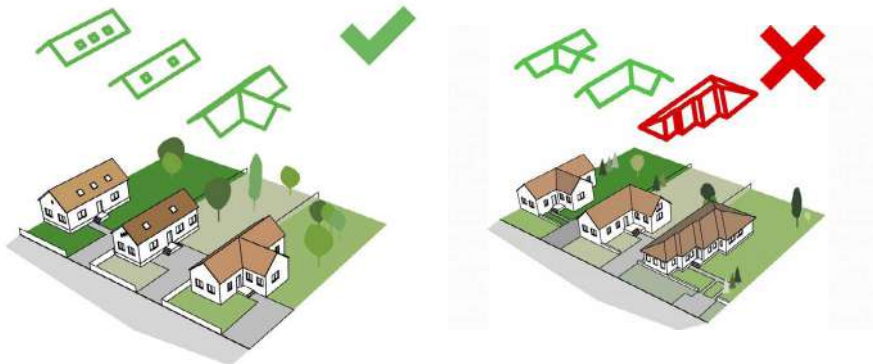
A településen lakóterületen magastetős épület építhető, a tető hajlásszöge 30-60fok között választható meg, a szomszédos beépítéshez igazodva. Az épület beépített területének 20%-ig építhető 30°-nál alacsonyabb hajlású tető (előtetők, tornácok stb.)

ÉPÍTMÉNYMAGASSÁG

Épületünk magasságát minimum 3,0 méter és maximum 5,0 méter között válasszuk meg, szintén illeszkedve a szomszédságban fellelhető arculatba illő épületekhez illeszkedve.

TETŐFORMA

Az épületek tetőformái egyszerű nyeregtetős kialakításúak legyenek. A tetőfedés színe jellemzően természetes égetett cserép színhez hasonló színű kell legyen.

SZÍNEK

Az építés folyamán csak a környezetével összhangban álló, természetes építőanyagok, színek használhatók fel.

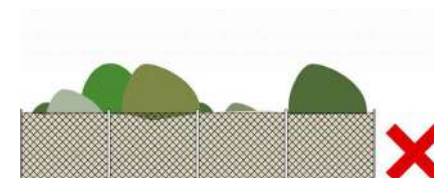
Utcai homlokzatok kialakítása a település jellegzetes karaktereit kell megjelenítsék. Nyílászárók formája, keretezése, kapuzatok kialakítása.

KERÍTÉS

Az épületek utcafronti kerítésének anyagban és formai kialakításban az épülettel összhangban kell megjelenniük, igazodva a település hagyományos építészeti megjelenéséhez.

Az utcafronti kerítés csak természetes anyagú (kő, fa, stb.) vagy élő sövény lehet. A területen az utcai kerítés tömör kivitelű is lehet. Törekedjünk arra hogy biztosítsunk átlátást a kerítésen, legalább az épület homlokzatát tegyük teljes méretében érzékelhetővé az utcáról és hogy az ne tömör falszerűen jelenjen meg az utcaképben.

KERÍTÉSEK

A kerítés anyaga, színe természetes legyen, javasolt építőanyagok: látszó terméskő, natúr vagy az épülethez illeszkedő természetes színűre festett vagy pácolt függőleges osztású hézagosan elhelyezett fa, kisméretű tömör téglá, élősövény.

NYÍLÁSZÁRÓK

A nyílászárók méretei nagyobbak, arányai ban, anyagában sok helyen eltérnek a falusias lakóterület hagyományos kialakítástól. Településképi szempontból fontos a nyílászárók kialakításánál a természetes anyag és színválasztás, a homlokzati kialakítás, jó arányok.

TERASZ, ERKÉLY

A teraszok, tornácok kialakítása az épülettel összhangban legyen kialakítva, lehetőleg az épület legnapsütésebb déli vagy nyugati oldalán elhelyezve, természetes építőanyagokat, színeket használva, például terméskő, téglá, fa. A növényzetet érdemes természetes árnyékolónak is használni, aminek nagy előnye, hogy lombhullatás után, a téli időszakban nem akadályozza az épület benapozását.

HOMLOKZATKÉPZÉS

ÚJ ÉPÍTÉSŰ LAKÓÖVEZET 2000-ES ÉVEK

Ez a kertvárosi karaktert kialakulófélben van. Az utcaképet főképp a 2000-es években épült földszintes és emeletes „mediterrán” tört tömegű, alacsony hajlásszögű magastetős, szabadonálló beépítésű, előkertes családi házak jellemzik. A település többi lakóövezetéhez jobban harmonizálva ezen a területen is javasoljuk a meredekebb tetőhajlásszögű, minél egyszereűbb tetőformát, oromfalas utcai homlokzatkialakítást, természetes anyag- és színhasználatot.

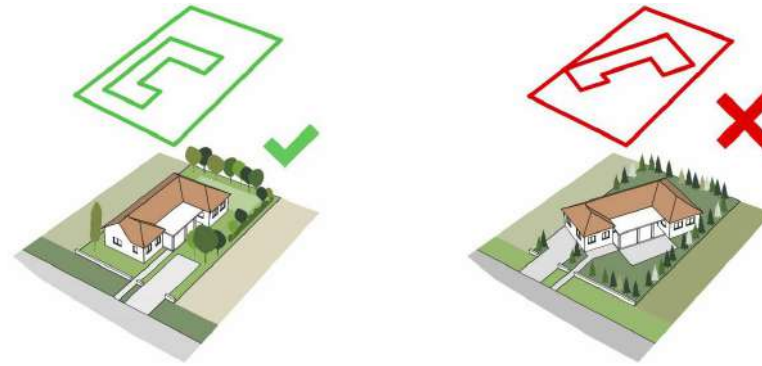

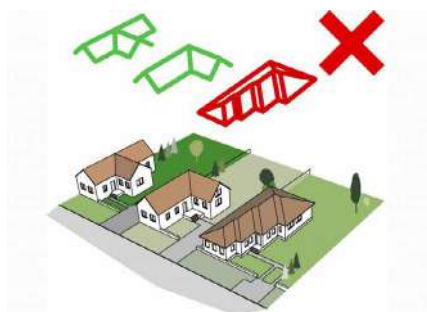
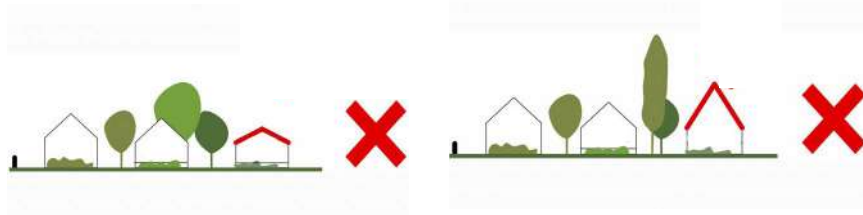
TELEPÍTÉS:
Ebben az övezetben szabadonálló beépítésű épületek alakíthatók ki.

ÉPÜLETMAGASSÁG:
Épületünk magasságát minimum 3,0 méter és maximum 5,0 méter között válasszuk meg, szintén illeszkedve a szomszédságban fellelhető arculatba illő épületekhez illeszkedve.

TETŐHAJLÁSSZÖG:

A településen lakóterületen magastetős épület építhető, a tető hajlásszöge 30-60fok között választható meg, a szomszédos beépítéshez igazodva. Az épület beépített területének 20%-ig építhető 30°-nál alacsonyabb hajlású tető (előtétek, tornácok stb.)

TETŐFORMA

Az épületek tetőformái minél kevésbé tördelt, egyszerű nyeregtetős kialakításúak legyenek. A tetőfedés színe jellemzően természetes égetett cserép színéhez hasonló színű kell legyen.

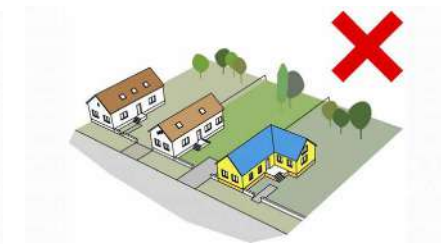

SZÍNEK

Az építés folyamán csak a környezetével összhangban álló, természetes építőanyagok, színek használhatók fel.

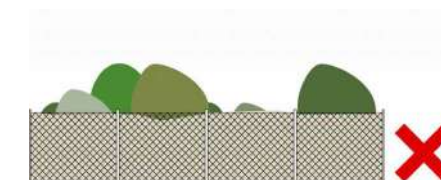
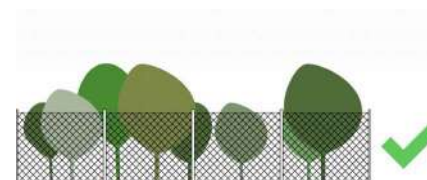
Utcai homlokzatok kialakítása a település jellegzetes karaktereit kell megjelenítsék. Nyílászárók formája, keretezése, kapuzatok kialakítása.

KERÍTÉS

Az épületek utcafronti kerítésének anyagban és formai kialakításban az épülettel összhangban kell megjelenniük, igazodva a település hagyományos építészeti megjelenéséhez.

Az utcafronti kerítés csak természetes anyagú (kő, fa, stb.) vagy élő sövény lehet. A területen az utcai kerítés tömör kivitelű is lehet. Törekedjünk arra hogy biztosítsunk átlátást a kerítésen, legalább az épület homlokzatát tegyük teljes méretében érzékelhetővé az utcáról és hogy az ne tömör falszerűen jelenjen meg az utcaképben.

KERÍTÉSEK

AJTÓK, ABLAKOK

TERASZOK

A teraszok, tornácok kialakítása az épülettel összhangban legyen kialakítva, lehetőleg az épület legnapsütésebb déli vagy nyugati oldalán elhelyezve, természetes építőanyagokat, színeket használva, például terméskő, téglá, fa. A növényzetet érdemes természetes árnyékolónak is használni, aminek nagy előnye, hogy lombhullatás után, a téli időszakban nem akadályozza az épület benapozását.

HOMLOKZATKÉPZÉS

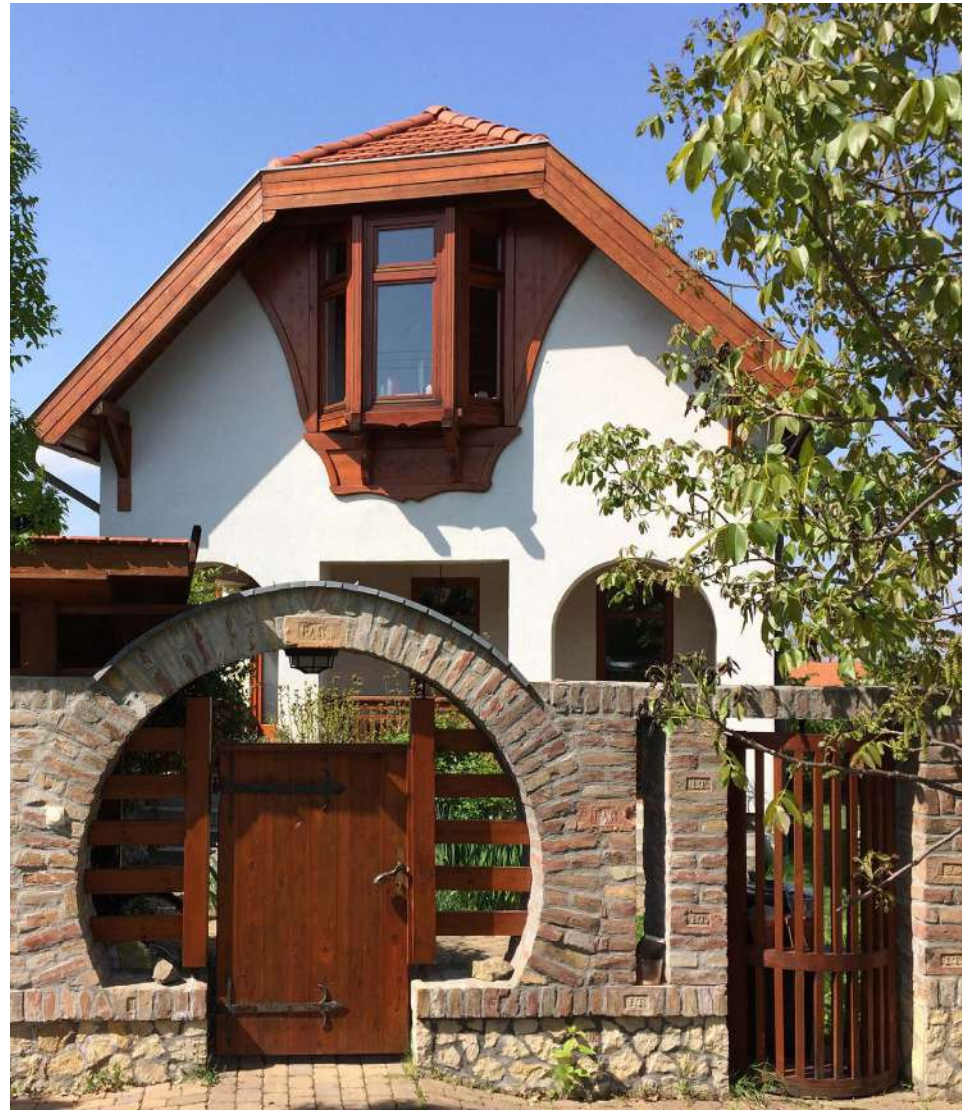

ÚJ ÉPÍTÉSŰ JÓ PÉLDA

A korszerű mégis hagyományos lakóházépítészetnek nagyon jó példái épültek mind szadán, mind megye szerente. Jó példákat láthatunk itt Szigetszentmiklósról, Szadáról, Pátyról és Aszódraól.

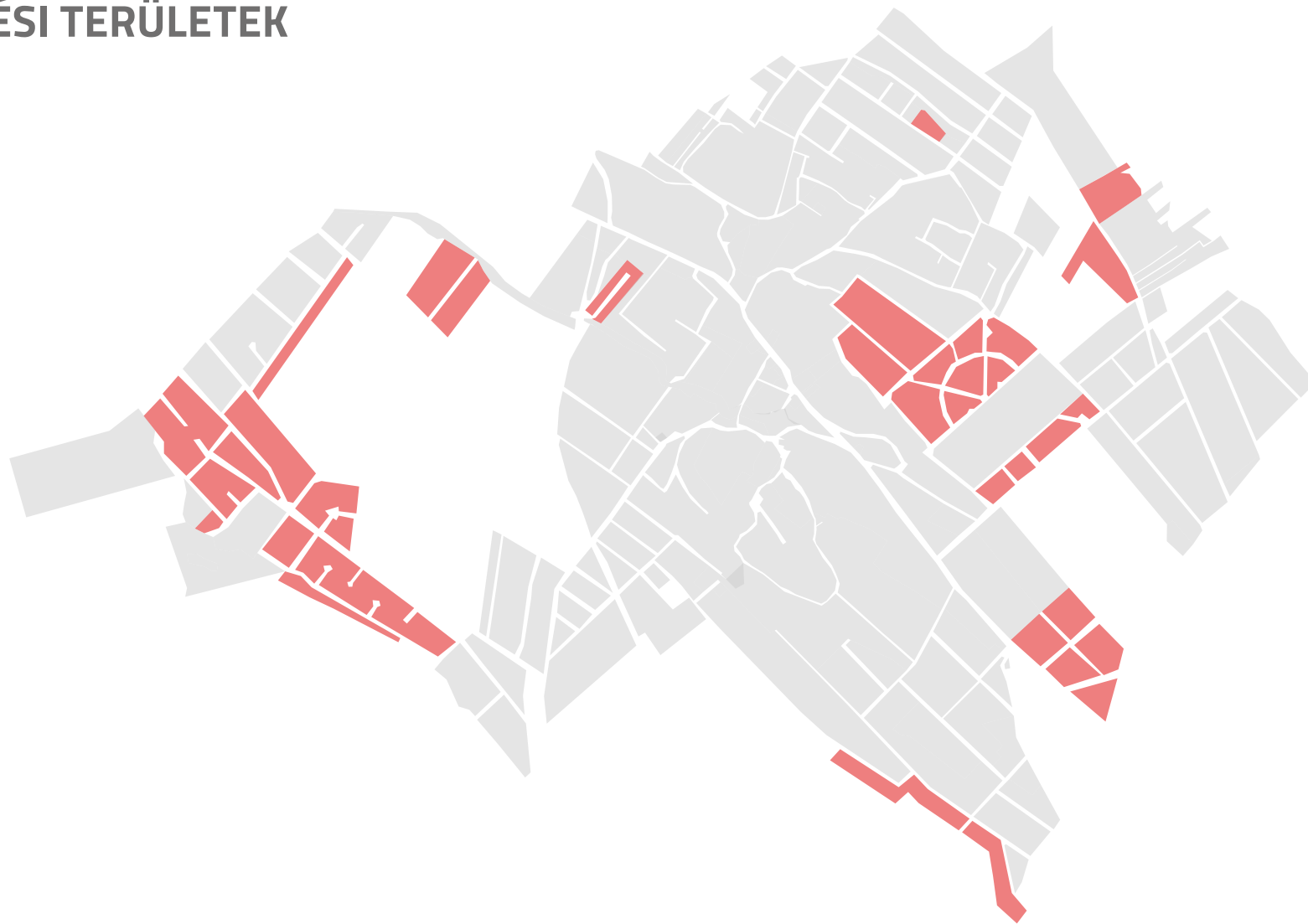

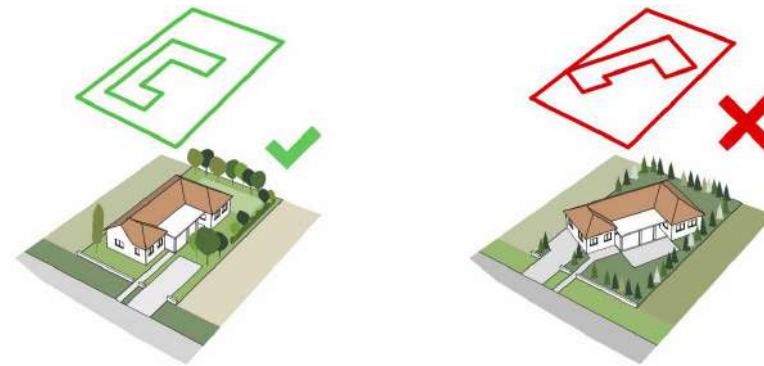

ÉPÍTÉSI TERÜLETEK

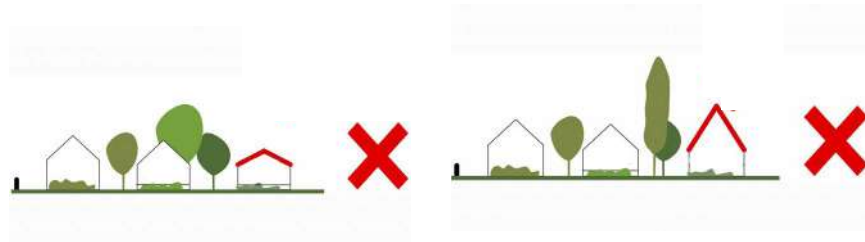
TELEPÍTÉS:
Az övezetben szabadonálló épület alakítható ki.

ÉPÜLETMAGASSÁG:
minimum 3,0 m
maximum 5,0-6,0 m

TETŐHAJLÁSSZÖG:

A településen lakóterületen magastetős épület építhető, a tető hajlásszöge 30-60fok között választható meg, a szomszédos beépítéshez igazodva. Az épület beépített területének 20%-ig építhető 30°-nál alacsonyabb hajlású tető (előtétek, tornácok stb.)

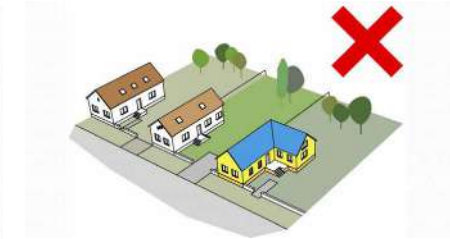
TETŐFORMA

Az épületek tetőformái minél kevésbé tördelt, egyszerű nyeregtetős kialakításúak legyenek. A tetőfedés színe jellemzően természetes égetett cserép színéhez hasonló színű kell legyen.

SZÍNEK

Az építés folyamán csak a környezetével összhangban álló, természetes építőanyagok, színek használhatók fel.

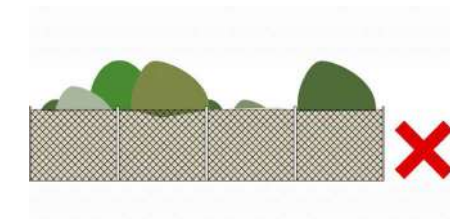
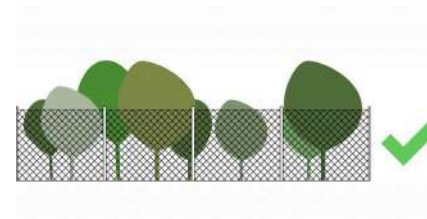
Utcai homlokzatok kialakítása a település jellegzetes karaktereit kell megjelenítsék. Nyílászárók formája, keretezése, kapuzatok kialakítása.

KERÍTÉS

Az épületek utcafronti kerítésének anyagában és formai kialakításban az épülettel összhangban kell megjelenniük, igazodva a település hagyományos építészeti megjelenéséhez.

Az utcafronti kerítés csak természetes anyagú (kő, fa, stb.) vagy élő sövény lehet. A területen az utcai kerítés tömör kivitelű is lehet. Törekedjünk arra hogy biztosítsunk átlátást a kerítésen, legalább az épület homlokzatát tegyük teljes méretében érzékelhetővé az utcáról és hogy az ne tömör falszerűen jelenjen meg az utca képben.

GAZDASÁGI IPARI TERÜLET

Ezekon a területeken lapos tető és alacsony hajlású 30° alatti fémlemezfedés alkalmazható. A Dózsa György út mellett – rálátás szempontjából érzékeny gazdasági területeken – a lapos tető 50%-ban zöldtetőt kell alkalmazni.

A Dózsa György út melletti gazdasági területeken az építészeti arculat és harmonikus utcakép érdekében kiemelt építészeti minőséget, hagyományos anyaghasználatot (vakolt felület, téglá, kő stb.) és a kialakult állapothoz való illeszkedést - mindkét oldalon és az utca túloldalán 2-2 épületig - kell alkalmazni.

A telkek zöldfelülettel borított területének legalább 1/3-án háromszintű (gyep-, cserje-, és lombkoronaszint együttesen) növényzetet kell telepíteni és fenntartani.

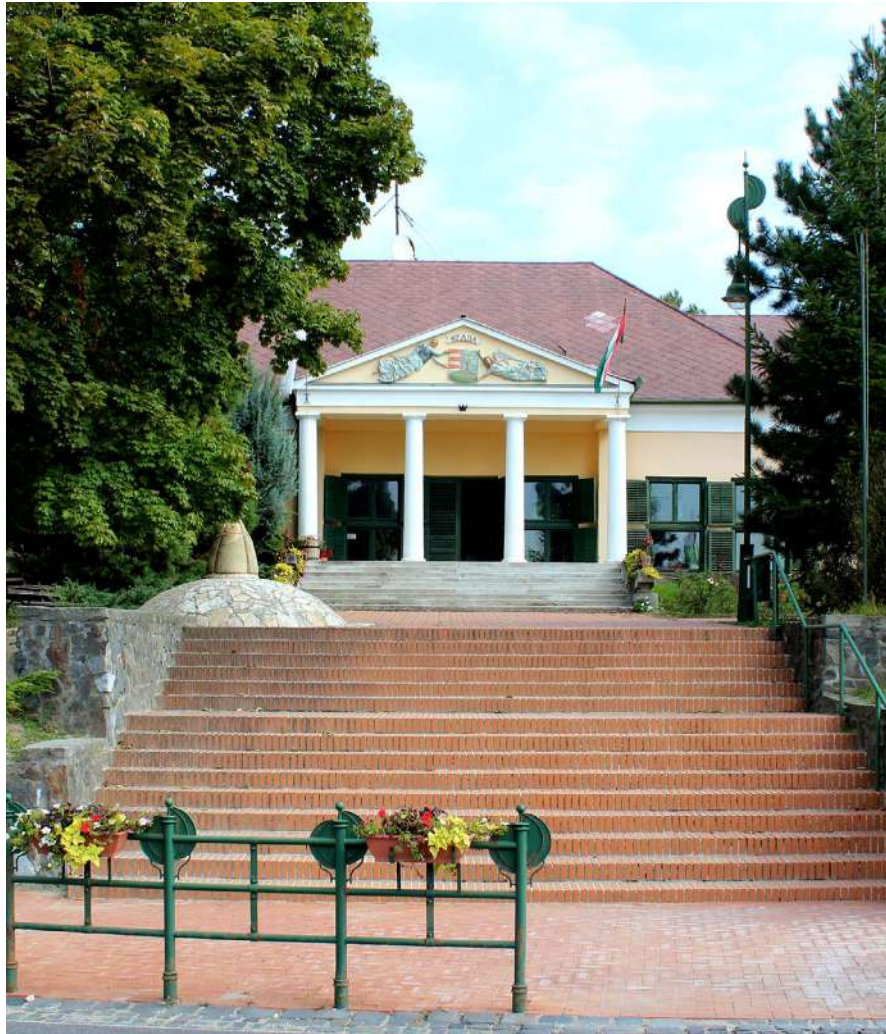
ÉPÍTÉSZETI AJÁNLÁS

Szada folyamatosan alakuló építészeti kultúráját még nem érte utol az ipari építészet. Bízunk abban, hogy a nyíregyházi Kovács Tüzép jó példaként bemutatja, hogy a szadai ipari építészet előtt szép lehetőségek állnak.

VILLÁK, KÚRIÁK, VILLAKERTEK

TELEPÜLÉS INTÉZMÉNYEI

Ebbe az építészeti karakterbe tartoznak a település középületei, a templomok, üzletek, faluház. Helyileg a történelmi településrész részébe tartoznak főképp. Mindegyik egyedi kialakítású, igényű a különböző funkcióból adódó sajátosságokból adódóan.

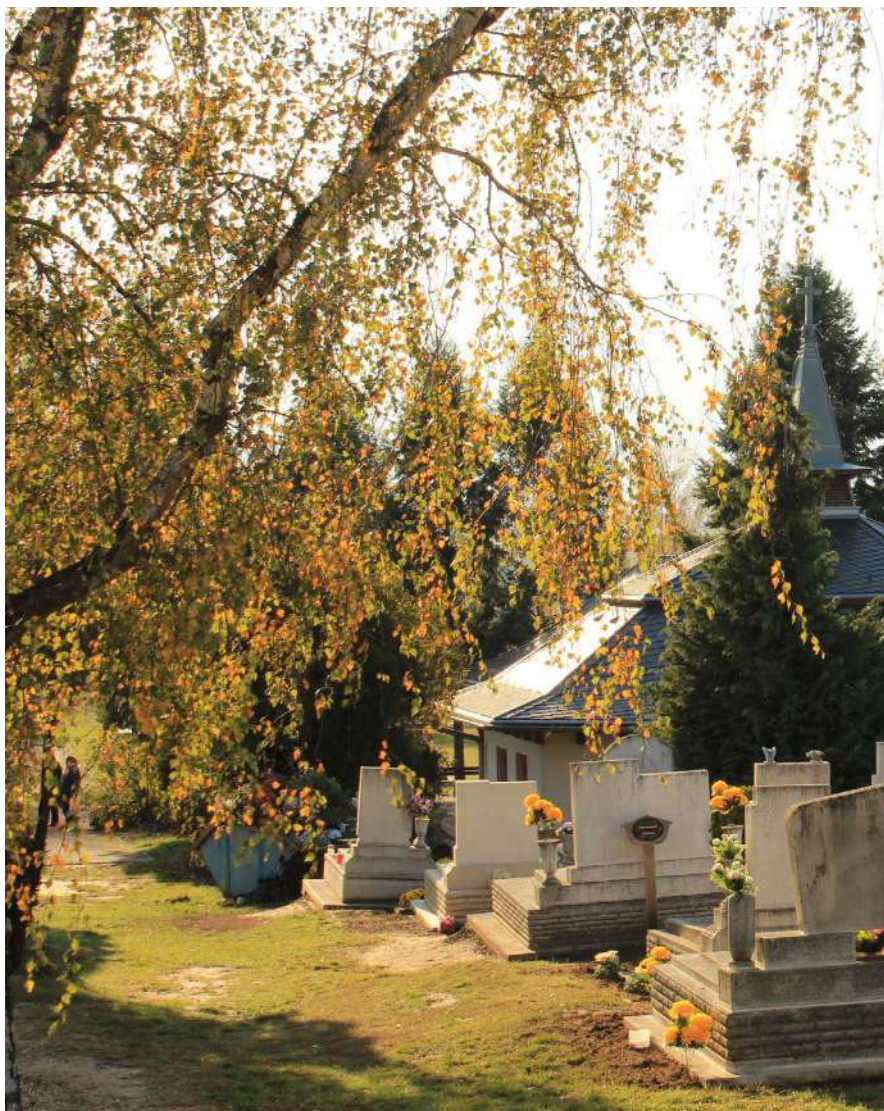

ZÖLDTERÜLETŰ INTÉZMÉNYEK

Zöldterületű intézményeknek nevezhetjük jelentős zöldfelülettel rendelkező közintézményeket, mint például a temetőket, a templomkerteket, sportpályákat. Kiemelten fontos ezeken a területeken a zöldfelületek megőrzése. Beépítetlenül maradása, hiszen ezek a felületek a közösségi élet színhelyei is egyben, meghatározó szerepük van a falu életében. Minden esetben alapvető szempont a honos növényfajok, fák és cserjék alkalmazása. Településközpontban, templomok, valamint a jelentősebb középületek körül például kislevelű hárs (*Tilia cordata*), vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*), közönséges dió (*Juglans regia*) telepítése ajánlott. A burkoltfelületek anyaghasználata minden esetben legyen a tájnak megfelelő, természetes anyagokból. A különböző területek növényalkalmazása és anyaghasználata legyen harmóniában az egységes településkép érdekében. Javasolt egységes, esetleg egyedi utcabútor család használata a falun belül.

Részletes növénylista a Településképi Rendelet mellékletében található.

Régi katolikus temető

Idősek otthona

Székely Bertalan múzeum, emlékház és műterem

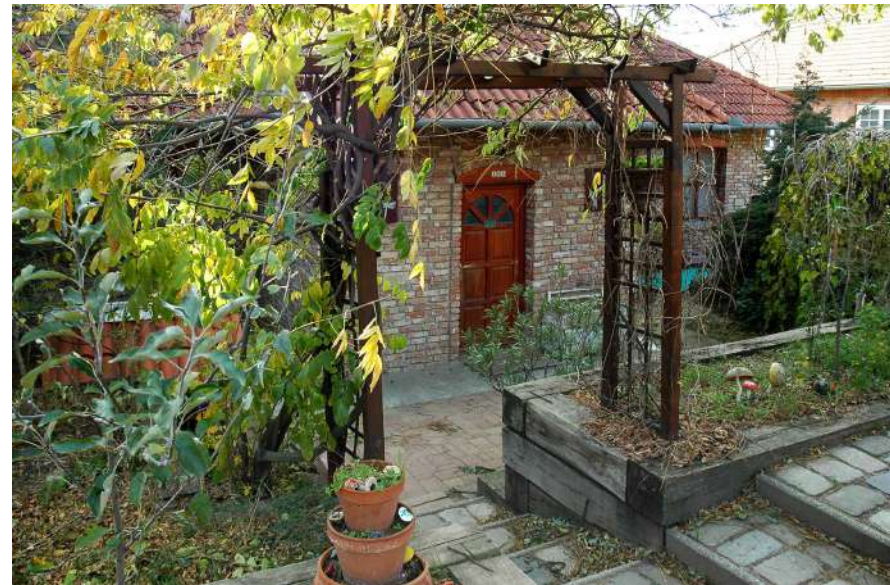
Régi református temető

Sportpálya

Köztemető

ÁLTALÁNOS AJÁNLÁSOK KERTEK

Szadán ajánlott a tájegységnek és a klimatikus adottságoknak megfelelő honos növényfajok alkalmazása, valamint tilos az invazív özönnövények (olyan idegenhonos gyorsan terjedő gyomok, melyek kiszorítják a honos növényfajokat) használata. Az idős és értékes faegyedek, védelme kiemelten fontos. A kertek tudatos tervezésével és a megfelelő növényalkalmazással kialakítható a kertek és így az épületek harmonikus tájbaillesztése. Érdeemes törekedni a kertben lévő építmények összhangjára. A kertet szegélyezhetik alacsony növésű, illetve helyenként magasabb virágos növények. A kerítések, támfalak felületét díszcserjék sora élénkítheti. Nagyobb felület esetén javasolt a kerítésre felkúszó, vagy lecsüngő növénzet telepítése. Részletes növénylistát a Településképi Rendelet mellékeltében találunk.

ELŐKERTEK

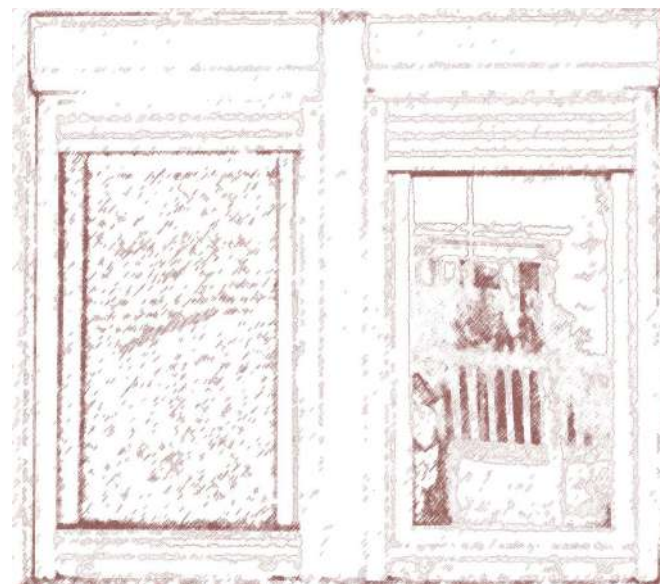
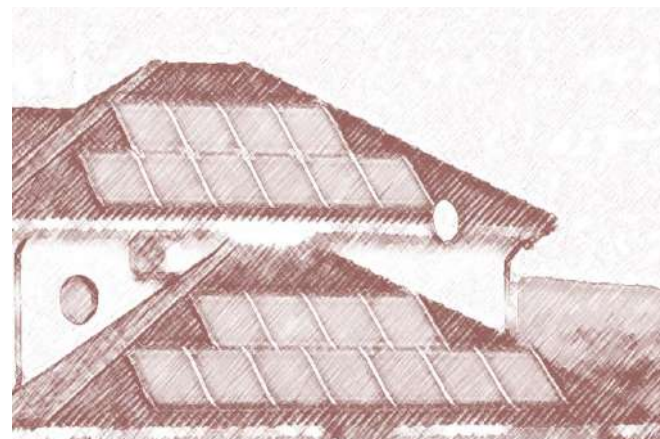
KÜLTÉRI ELEMOK ELHELYEZÉSE AZ ÉPÜLETEN

A tetőre rögzítő elemekkel utólag felszerelt napkollektor az utcakép védelmében az utcafronttól a lehető legtávolabb, lehetőleg a hátsókerti tetőfelületen kell elhelyezni. Célszerű azokat egy tömbben a tetősíkokban tartani, a lépcsőzés és az ugráló vonalvezetés nem szerencsés, mert megbontja a tető egységes, nyugodt látványát.

Védett utcakép, vagy homlokzat esetén, vagy ha a déli tájolással a fentiek nem egyeztetetők össze, meggondolandó a kertben, támfalra, vagy a kerítésre való telepítésük. A jövőbeli megoldást kétségtelenül egyrészt szerencsésebb, de a fentiekkel azonos építészeti hozzáállást kívánó, épületbe integrálható (héjazat, homl.burkolat), másrészt a hatékonyság és fenntartás szempontjából is kívánatosabb napelem és napkollektor telepek jelentik.

Parabolaantenna, riasztó és egyéb kültéri egységek elhelyezésére számos, az utcai homlokzattól távol eső hely áll rendelkezésünkre, látványával ne csúfítsuk el az utcaképet. Ideális hely lehet a hátsó homlokzat, a melléképület, a tető utcától távolabb eső felülete, vagy akár a kert egy takart szeglete. Ha a tetőre kerül, a tetősík fölé ne nyúljon ki egy méternél többet.

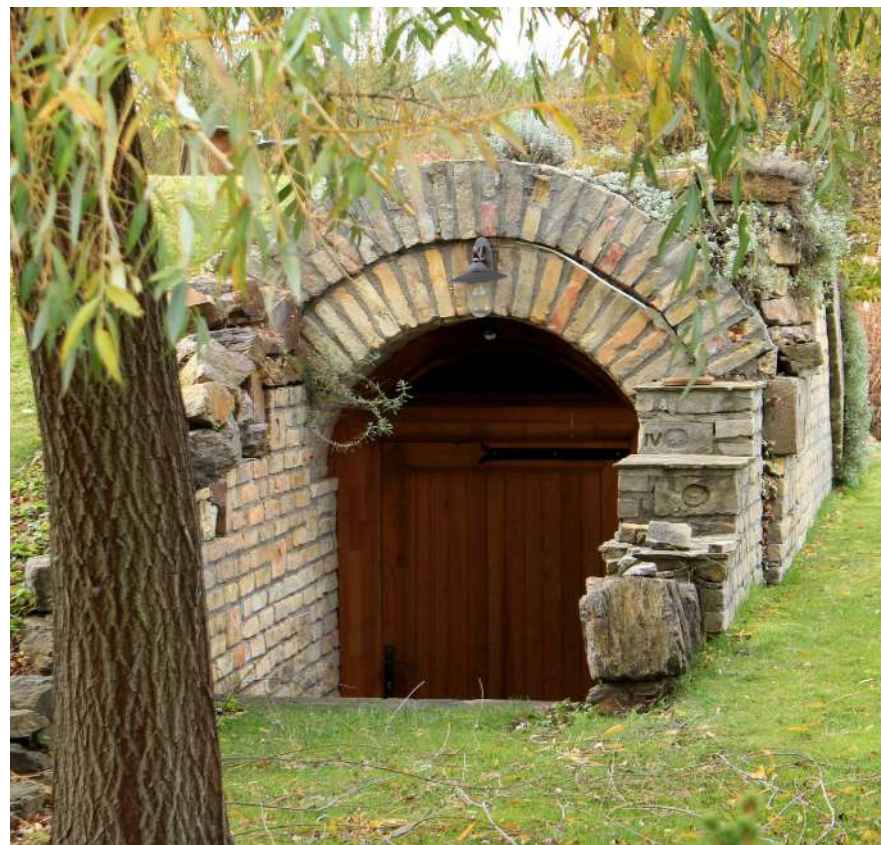
Hasonlóan kerülendőek az utólagosan készített tokos árnyékolók, amelyek az eredeti ablaknyílások arányát megzavarják és a homlokzaton idegen érzést keltenek.

MELLÉKÉPÜLETEK, KERTI ÉPÍTMÉNYEK

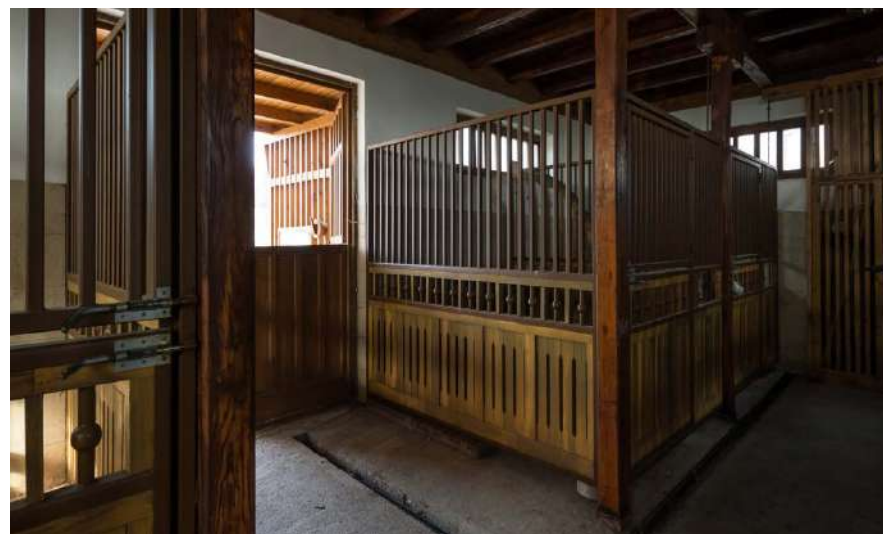
Településképi szempontból fontos a melléképületek, kerti építmények kialakítása, mivel az épületekhez erősen kapcsolódnak. Melléképület telepítésénél javasolt az épület folytatásaként vagy az épület részeként való kialakítás, esetleg önállóan a kert hátsó részében való építés. Mérete ne legyen hangsúlyos, a funkcióhoz illeszkedjen. Anyaghasználata, színválasztása természetes és visszafogott legyen, harmonizálva a hozzátartozó főépülettel.

ÚJ ÉPÍTÉSŰ MELLÉKÉPÜLET, JÓ PÉLDA

A melléképület nem mellékes. Ez a Füzéren épített csűr és istálló jó példája annak, hogy Szadán is jó lehetőségek vannak a melléképületek színvonalas kialakítására.

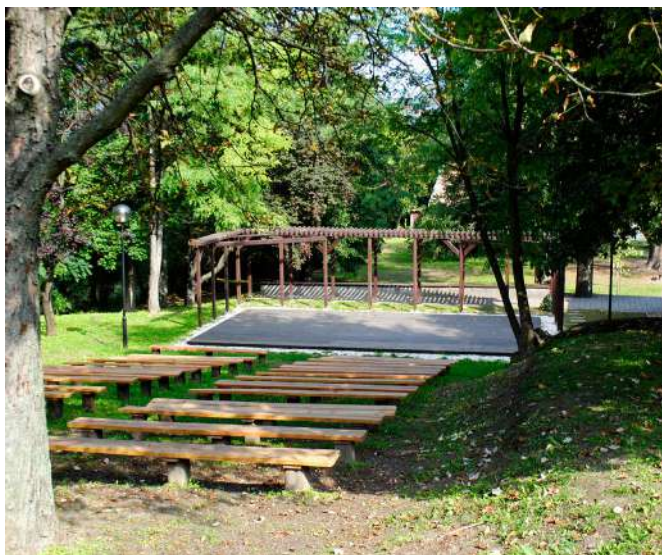

KÖZTEREK, KÖZPARKOK

Szada területén megtalálható többek között kertgazdasági terület, köztér (Dózsa főtér) közpark (a volt strand területe), erdőterület, patakpart besorolású zöldfelületek. Alapvető szempont, hogy a közparkok, közkertek zöldterületei honos növényfajok, fák, cserjék használatával kerüljenek kialakításra. Kis mértékben elfogadott az adott közpark, közkert karaktéréhez igazodó nemesített fajok ültetése is. Az előírások szerint a zöldterületek legfeljebb 3%-a beépíthető, a terület funkcióját szolgáló épületek elhelyezésével. Egyéb zöldfelületek esetén kiemelten fontos a természetes növényzet megőrzése, valamint a változatlan élőhelyi feltételek fenntartása. Táj-és településképi értékük mellett ökológiai kapcsolatot, továbbá sok állatfaj számára élőhelyet jelentenek. Részletes növénylista a Településképi rendelet mellékletében található.

UTCAKÉPEK

Egy falun belül is minden utcakép egy kicsit más, így nem lehet ugyanúgy kezelni őket. Egységes, valamint esztétikus utcaképet úgy érhetünk el, ha az épületek utcafrontra eső részeleteinek harmóniájára kellő hangsúlyt fektetünk. Így az egyes utcákban az épületek telken való elhelyezése, a homlokzatképzés, az épületek magasságai, a tetők hajlászöge, a tetőfedés módjai, a nyílászárók, a szín és anyaghasználatok harmóniában vannak, követnek egyfajta ritmust. Az épületek színei natúrak, míg az anyaghasználatok természeteseek. Nincsenek egymáshoz képest kiugróan magas épületek, vagy egymástól túlságosan eltérő színek. A kerítések és burkolatok egységes formavilága és tájnak megfelelő természetes anyaghasználata, valamint az egységes kandelláberek, kellő erősségű, melegfényű villágítással kiemelten fontosak egy utca hangulatában. Az előkertek gondozásával, a tájnak megfelelő honos növényfajok, faegyedek alkalmazásával, megfelelően kialakított, gyepvel borított vízelvezető árkokkal, valamint ahol lehetséges a légvezetékek földkábelre cserélésével tovább szépíthetjük az utcaképet.

BURKOLATOK ÉS ANYAGHASZNÁLAT

Javsoljuk a tájegységnek megfelelő természetes anyaghasználatot. Mint például mészkő, kisméretű tömör téglák, terméskő, kavics.

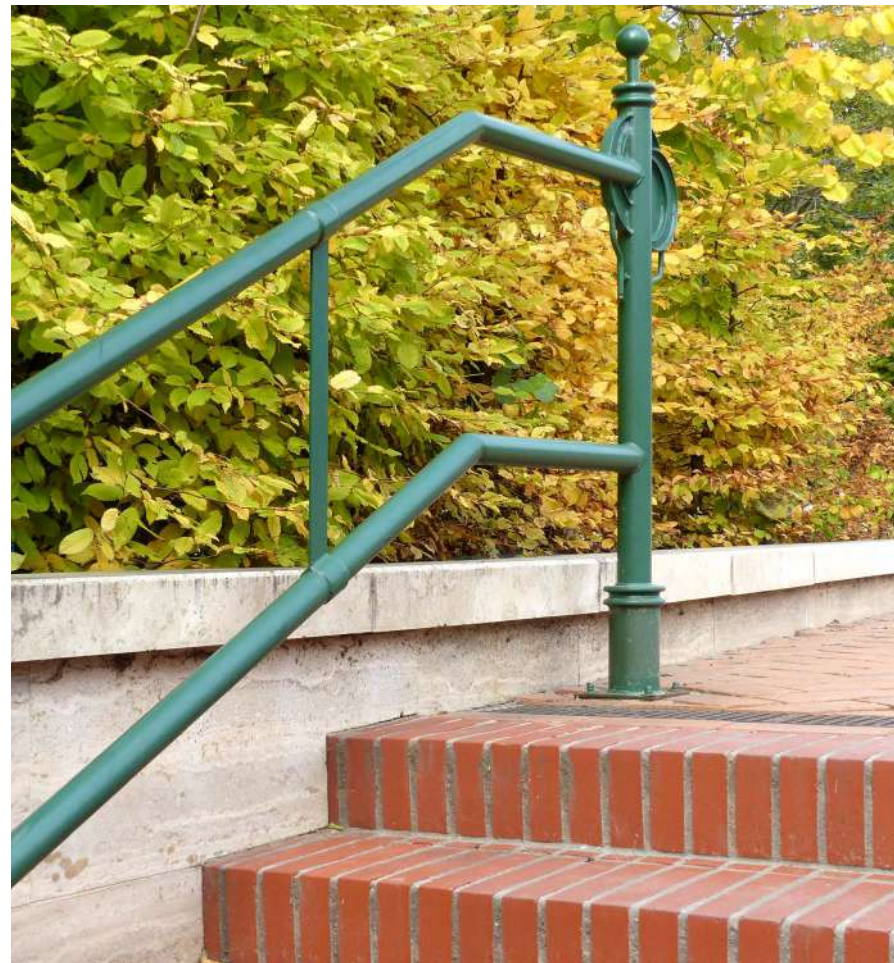

UTCABÚTOROK

A bútorok anyaghasználata és formavilága legyen természetes, a tájnak megfelelő.

REKLÁM HORDOZÓK, CÉGÉREK

Az épületek homlokzatain elhelyezett cégereket úgy kell kialakítani, hogy azok szervesen illeszkedjenek a homlokzatok függőleges tagolásához, a nyílászárók kiosztásához, azok ritmusához. Összhangban legyenek az épület építészeti részletképzésével, színezésével, építészeti hangsúlyaival. Javasolt itt is a természetes, tájhoz illő anyaghasználat. Előkertben reklámcélú berendezés nem helyezhető el. Helyi védelem alatt álló épületek közterületi homlokzati vonala előtt utcabútoron reklámhordozót elhelyezni nem lehet. Részletes útmutató a Településképi rendelet reklámhordozókra vonatkozó fejezetében található.

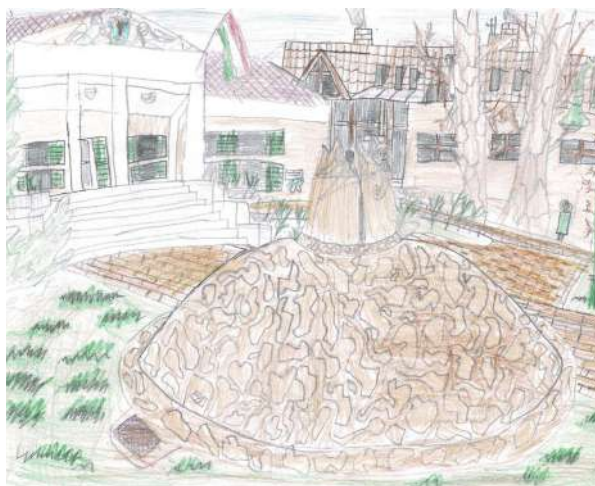

RAJZPÁLYÁZAT

A Településképi Arculati Kézikönyv kapcsán meghirdetett rajzpályázatra temérdek gyönyörű műalkotás érkezett a szadai diákok jóvoltából. A rajzok szépen bemutatják, hogyan látják a gyerekek Szadát, mi jelent számukra értéket a településen.

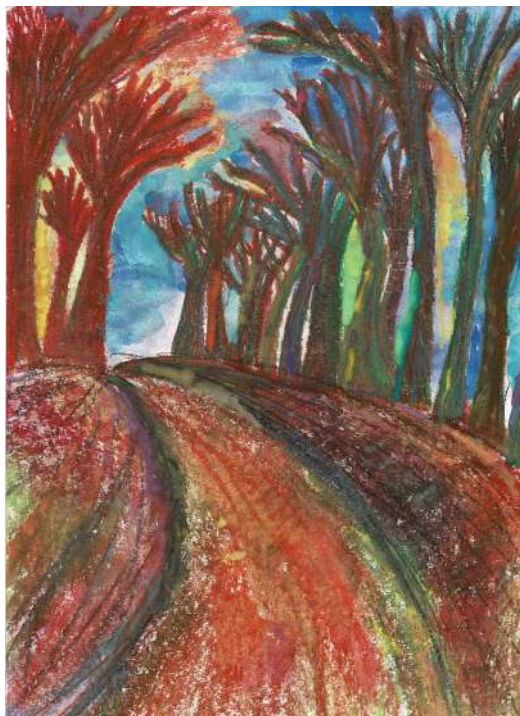

Rajzcím idézet: „Azt szeretem Szadában, hogy zöld a környéke.”

IMPRESSZUM

SZADA NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

www.szada.hu

szada@szada.hu

2111 Szada, Dózsa György út 88.

Telefon: 0628 503 065

Polgármester: Oroszi Sándor

szada@szada.hu

Főpítész: Jánosi János

janosi@kvadrum.hu

SZERKESZTETTE: Herczeg Ágnes, Révai Virág, Szpizsár Vivien, Bálint Tamás

SZÖVEG: Herczeg Ágnes, Révai Virág, Szpizsár Vivien, Bálint Tamás

GRAFIKAI TERVEZÉS: Herczeg Ágnes, Révai Virág, Szpizsár Vivien, Bálint Tamás

FOTÓ: Bálint Tamás, Bodroginé Tyerjaszki Mária, Jánosi János, Molnár Zoltán, Pap Tibor,

Révai Virág, Solti Gabriella, Szpizsár Vivien, Temesvári Gabriella, Veres Borbála,

www.legifotok.hu

RAJZOK: Diósi Csenge Kamilla, Jámbor Tamara, Tóth Bence Zsolt, Édl Emma, Zsemberi

Livia, Katus Kamilla, Kontra Judit, Kiss Viktória, Szeder Illés, Szalkay Laura, Ács Emese, Láng

Marcell, Gallyas Zinka, Rubint Bálint, Orbán Csenge, Baján Gréta, Nagy Koppány, Farkas

Fanni, Szöllősi Szabina

FORRÁSOK: Szada helyi építési szabályzata

Szada szabályozási terve

Horváth Lajos: Fejezetek Szada község történetéből (1945-ig)

Varga Kálmán: Szadai kúriák és villák

TAK mintapéldány Mintaváralja, Budakalás

